

VAJNORSKÉ *novinky*

7-8/2023
ročník XXIX
—
nepredajné

Dvojmesačník občanov
mestskej časti
Bratislava-Vajnory

Vajnory
zažili
svetový
festival

Zeleň
prispieva
k zmierňovaniu
horúčav

Z Vín v parku sa
stáva obľúbené
a vyhľadávané
podujatie

V čísle sa dočítate

Str. 3	Príhovor starostu Odkaz SNP je stále aktuálny	Str. 16 – 17	Maľované Vajnory 2023
Str. 4	Príhovor riaditeľa Základnej školy Kataríny Brúderovej RNDr. Tibora Kráľa Obmedzenie kamiónovej dopravy na Príjazdnej ulici	Str. 18 – 19	Príbehy vajnorského ornamentu (17)
Str. 5	Čo na to starosta?	Str. 20 – 24	Hovoríme s veliteľom Tímu pre integráciu síl NATO Plk. Mariánom Kurillom, Vo Vajnoroch sídli dôležitá jednotka
Str. 6 – 7	Lovestream festival vo Vajnoroch	Str. 25	Voľby do Národnej rady Slovenskej republiky
Str. 8	Ohlasy návštevníkov Lovestream festivalu na sociálnych sieťach	Str. 26 – 27	Cistercií a Vajnory
Str. 9	Nelegálne lávky na Vajnorských jazerách; EDUdrama Nedele deťom – interaktívne divadelné leto; Oznam o Stretnutí vajnorských folkloristov	Str. 28 – 29	Osudové spojenie osvietenej osobnosti Ferdiša Jurigu s Vajnormi (6)
Str. 10	Fikcia, alebo aj reálna predstava....	Str. 30	Čo hovorí kronika Prešporská obec Vajnory (18)
Str. 11	Klimatické zmeny – ako je to u nás?	Str. 31 – 33	Vajnorské futbalové legendy
Str. 12 – 13	Z Vína v parku sa stalo obľúbené a vyhľadávané podujatie	Str. 34 – 35	Živor FK Vajnory
Str. 14 – 15	Historický organ vo vajnorском Kostole Sedembolestnej Panny Márie	Str. 36	Prihláste deti ročníkov 2016 a 2017 do novej predprípravy
		Str. 37	Vajnorská penalta – 13. ročník
		Str. 38	Kultúrne a spoločenské podujatia v septembri
		Str. 39	Dni Vajnor
		Str. 40	Urobili sme počas leta - fotoreportáž

CENNÍK INZERCIE

ROZMERY		CENA V EUR	
		bez DPH	s DPH
a)	1 strana: 21 × 29,7 cm	440,00	528,00
b)	1/2 strany: 19 × 13 cm	260,00	312,00
c)	1/4 strany: 9 × 13 cm	140,00	168,00
d)	1/8 strany: 6 × 9 cm	90,00	108,00
e)	1/16 strany: 4,5 × 6 cm	60,00	72,00
f)	cena plošného inzerátu atypických rozmerov (za 1 cm ²)	1,40	1,68
g)	Komerčná riadková inzercia (predám, kúpim, služby a pod.) za 1 slovo (tel. číslo = 1 slovo)	0,75	0,90
Politická inzercia: 1,5 násobok ceny bežnej inzercie vo Vajnorských novinkách			
Zľavy: Pri opakovanom uverejnení inzerátu 3 až 4 krát za sebou: zľava 10 %; 5 a viackrát za sebou = zľava 20 %			

ZBAVTE SA STARÝCH SPOTREBIČOV EKOLOGICKY A ZDARMA!

Vašu starú práčku, chladničku, mikrovlnku alebo iný spotrebič zo skupiny bielej techniky vám zadarmo vyzdvihneme priamo z vašej adresy a odvezieme na ekologickú recykláciu. **Navštívte www.zberelektroodpadu.sk a objednajte si bezplatný odvoz starého spotrebiča priamo z vašej adresy.**

DÔLEŽITÉ KONTAKTY

Hlásenie porúch BVS: 0800 121 333
Hlásenie porúch ZSE: 0800 111 567
Hlásenie porúch VO: 02/63 81 01 51
Hasičská služba: 150, 112, **Záchranná služba:** 155, 112
Mestská polícia: 159, **Havarijná služba:** 0123
OLO: 02/50 11 01 11

MIESTNY ÚRAD

Mestská časť Bratislava-Vajnory, Roľnícka 109, 831 07 Bratislava
Tel. číslo do digitálnej ústredne: 0850 24 25 24
e-mailová adresa: vajnory@vajnory.sk

VAJNORSKÉ NOVINKY

e-mail: redakcia@vajnory.sk
Internetová adresa:
www.vajnory.sk

Dvojmesačník obyvateľov mestskej časti Bratislava-Vajnory. Vydavateľ: Mestská časť Bratislava-Vajnory, Roľnícka 109, 831 07 Bratislava IČO: 00304565 ISSN 1339-0201. **Registračné číslo:** EV 3049/09. **Redakcia:** MÚ Vajnory, Roľnícka 109, 831 07 Bratislava. **Náklad:** 2 200 výtlačkov. **Nepredajné.** Uzávierka 29. 8. 2023, Vydanie 8. 9. 2023, číslo 7–8/2023, ročník XXIX. **Číslo zostavil:** PhDr. Stanislav Bachleda. **Redakčná rada:** predsedníčka Ing. Soňa Molnárová, **členovia:** Ľubica Mešková, Juraj Zeman, Martin Matko, Helena Paulenová **Jazyková úprava:** Mgr. Jela Lukyová **Tlač:** KASICO, a. s., Hagarova 9, 831 51 Bratislava **Inzeráty:** redakcia@vajnory.sk. Vydavateľ nezodpovedá za obsah inzerátov. Redakcia nevracia nevyžiadané rukopisy a fotografie. Za obsah jednotlivých príspevkov zodpovedajú v plnom rozsahu autori. Názory autorov a redakcie nemusia byť totožné.

Milí Vajnoráci,

máme za sebou rušné leto s množstvom kultúrnych podujatí tradičného, ale aj moderného typu. Našou najväčšou zaťažkavou skúškou bol bezpochyby LOVESTREAM festival v druhej polovici augusta. Keď ma jeho organizátori ešte koncom minulého roka oslovili s myšlienkou, že chcú v areáli Starého letiska, ktoré je dnes súkromným pozemkom, urobiť obrovský festival svetového typu, mal som obrovský rešpekt, či sa to všetkým zúčastneným podarí. Teraz, keď už sme všetci nejaký čas po absolvovaní festivalu, ho môžem bezpochyby vyhlásiť za úspech. Svedčí o tom aj množstvo pozitívnych reakcií, ktoré nachádzam v pošte, na sociálnych sieťach, ale aj pri stretnutiach v našich uliciach.

Oceňujete najmä to, že aj tu u nás vieme usporiadať obrovské moderné podujatia tohto typu. K veľkým metropolám akou je aj Bratislava patrí aj takýto letný festival. Je tomu tak napríklad v Budapešti na Szigete, vo Viedni, v Ríme a v mnohých ďalších európskych mestách.

Strávil som na festivale všetky tri dni a som rád, že sa na ňom zúčastnili ľudia všetkých vekových kategórií, obrovské množstvo aj nás Vajnorákov, mali sme tu návštevy z celého Slovenska aj zo zahraničia a páčilo sa im.

Takáto masová akcia prináša samozrejme aj javy, ktoré narúšajú naše bežné pohodlie. Niekoľko mesiacov sme sa venovali príprave, aby negatívne dopady boli čo najviac minimalizované a rušenie obyvateľov v okolí podujatia malo znesiteľnú úroveň.

Chcem poďakovať občanom za toleranciu, ďalej všetkým záchranným a bezpečnostným zložkám, s ktorými som mal každé ráno koordinačné stretnutie a počas celého festivalu sme boli v úzkom kontakte, za ich profesionálny prístup počas konania podujatia. Rovnako organizátorom a všetkým ďalším, ktorí sa na podujatí podieľali, že sa to celé podarilo. Miesto festivalu a aj organizáciu si pochvalovali aj samotní interpreti. Zvládli sme to, písalo sa o nás nielen v slovenských, ale aj zahraničných médiách a boli nás plné sociálne siete.

A keďže sme dedinou v meste, nezabúdali sme počas horúceho leta ani na tradície našich predkov, ktoré samozrejme rozvíjame. S našimi ľudovými umelcami a vajnorškými spolkami ste sa mohli stretnúť na otvorení kultúrneho leta, alebo na podujatí Vína v parku. Pre našich najmenších zas boli takmer každý víkend k dispozícii letné kiná a letné divadlá.

Toto leto bolo naozaj výnimočné. Ukázalo sa, že naše Vajnory sú krásnou a originálnou dedinou v meste, ale zároveň vedia byť aj svetové. Máme byť na čo hrdí.

Michal Vlček,
starosta

Odkaz SNP je stále aktuálny

Text: redakcia
Snímka: redakcia

Zástupcovia miestneho úradu a Senior klubu Vajnory si pripomenuli 79. výročie Slovenského národného povstania položením kytice kvetov pred pamätník na Osloboditeľskej ulici.

SNP považujeme aj vo Vajnoroch za jednu z najdôležitejších kapitol slovenských dejín, kedy sa naši predkovia s odvahou postavili proti fašistickým okupantom. Aj vďaka ich odvahe a hrdinstvu žijeme dnes v slobodnej krajine.

Sloboda a mier však nie sú ani dnes v mnohých, či už blízky alebo ďalekých častiach sveta stále samozrejmosťou. Aj z tohto dôvodu si treba takého hrdinské udalosti našich dejín ako bolo Povstanie neustále pripomínať.

Vážení rodičia,

dovoľte mi, aby som Vás oslovil na začiatku nového školského roka 2023/2024. Školské prázdniny sa nám skončili a Vaše deti sa opäť vrátili do školy. Snažili sme sa počas letných mesiacov júl a august pripraviť organizačne školský rok tak, aby kvalita vyučovacieho procesu bola na vyššej úrovni ako vlani.

Do pracovného kolektívu pribudli noví učitelia, vychovávatelia a verím, že škola sa posunie o niečo vyššie. Určite k tomu prispievajú aj nové priestorové podmienky, ktoré by sme mali začať využívať po kolaudácii.

Postupne sa bude obnovovať aj školský areál a výchovnovzdelávací proces v našej škole dostane nový náboj.

Na začiatku školského roka by som rád bol optimistický, ale situácia v školstve je kritická. Nedostatok učiteľov, najmä učiteľov na prvom stupni a učiteľov prírodovedných predmetov na základných školách v Bratislave je alarmujúci. Snažili sme sa niekoľko mesiacov tieto pozície obsadiť a získať do našej školy nových kolegov, učiteľov. Máme pripravené tri varianty organizácie vyučovania a všetko bude závisieť od toho, koľko pedagogických pracovníkov bude škola mať.

Urobili sme maximum, čo bolo v našich silách, aby sme nový školský rok pripravili kvalitne. Verím, že splníme Vaše očakávania a že máme Vašu dôveru k našim rozhodnutiam.

RNDr. Tibor Král
riaditeľ školy

Obmedzenie kamiónovej dopravy na Príjazdnej ulici

Text: redakcia **Snímka:** archív.

Nákladná doprava prechádzajúca cez Vajnory a bezohľadní vodiči často spôsobujú nebezpečné situácie. Preto sa Mestská časť Bratislava – Vajnory snaží o jej obmedzenie viacerými spôsobmi. Napríklad zapojením mestskej a štátnej polície pri vážení kamiónov a meraní rýchlostí. Alebo napríklad aj zmenou organizácie dopravy v konkrétnych lokalitách.

„Tento týždeň sme urobili ďalší krok – boli osadené značky zákaz vjazdu nákladným automobíkom na Príjazdnej ulici. Práve táto ulica je miestom, na ktoré v súvislosti s prejazdom nákladniakov často upozorňujete a touto zmenou v doprave sme úplne vylúčili možnosť prechodu plne naložených nákladných áut z betonárky cez Príjazdnu. Verím, že to prispeje k zníženiu rizikových situácií a Vajnory budú o niečo bezpečnejšie“, povedal starosta Mestskej časti Bratislava – Vajnory Michal Vlček.

Zmena organizácie dopravy je komplikovaný proces. Len pre predstavu v krátkosti – v súvislosti s určením použitia dopravných značiek a dopravných zariadení je potreb-

né vykonať nasledovné kroky: dať spracovať návrh projektu organizácie dopravy dopravnému inžinierovi, alebo dopravnému projektantovi, zabezpečiť stanovisko Krajského dopravného inšpektorátu Krajského riaditeľstva PZ v Bratislave k navrhovanej zmene organizácie dopravy. Potrebne je aj stanovisko Dopravného podniku Bratislava, pokiaľ na predmetnej miestnej ceste je trasa MHD. Tiež je potrebné predložiť stanovisko správcu pozemných komunikácií,

na ktorých je navrhnutá zmena organizácie dopravy a posunúť to na ďalšie orgány. Cestný správny orgán – v tomto prípade magistrát hlavného mesta si vyhradzuje právo v prípade všeobecného záujmu určenie zmeniť, doplniť alebo zrušiť, a to je len popis v skratke. Sme radi, že po absolvovaní celého procesu sa nám podarilo dopravné značenie osadiť a vylúčiť možnosť prejazdu nákladných áut z Betonárky cez Príjazdnu.

Čo na to starosta?

Snímka: archív

► **Počas letných mesiacov sa v uliciach Vajnora objavovalo množstvo migrantov najmä z krajín Ázie. Neboli len pred cudzineckou políciou, ale potulovali sa po celej mestskej časti, dokonca aj v parkoch a na detskom ihrisku. Ako chce mestská časť túto situáciu riešiť?**

Riešenie tejto komplikovanej situácie nie je úplne v rukách mestskej časti, napriek tomu, že sa nás to priamo dotýka. Vo Vajnoroch sú títo ľudia len preto, lebo je u nás sídlo Oddelenia cudzineckej polície PZ Bratislava. Počas celého leta je ich stále viac a keďže štát si svoje povinnosti na riešenie situácie, ktoré je v jeho kompetencii napriek urgenciám neplní, migranti dnes blúdia ulicami Vajnora, stoja po tme pri cestách s veľkou premávkou, prespávajú v parkoch a aj na detskom ihrisku a ocitajú sa sami v rôznych nebezpečných situáciách. Doteraz sa našťastie nestalo nič, ale vzhľadom na narastajúce počty a nebezpečné situácie pri cestách môže dôjsť k nešťastiu, preto by sa mal štát situáciu viac zaoberať, čo sa bohužiaľ nedeje. Úlohou štátu je nielen riešiť situáciu, keď sa niečo stane, ale hlavne situáciám, ktoré môžu ohroziť životy a zdravie predchádzať. Teraz je leto a teplo, čo bude, keď prídu mrazy?! Čo budeme hovoriť, keď niekoho zrazí auto, alebo sa stane iné nešťastie?! Stretli sme sa so zástupcami ministerstva vnútra, bohužiaľ, musím skonštatovať, že nič sa vo veci nepohlo. Opäť začíname byť svedkami, že štát sa spolieha na záchrannú sieť – samosprávu.

A otázka je teda, čo s tým? V prvom rade, je zodpovednosťou štátov, aby túto situáciu riešili najmä čo sa týka ochrany vonkajšej hranice Únie. Migranti by mali byť registrovaní v štáte, kde prekročia tieto hranice, ale všetko vyzerá tak, že niektoré štáty ich nechajú voľne prechádzať cez svoje územie a potom najbližšie miesto registrácie na Slovensku majú tu u nás. Tento problém my nevyriešime, ale kým sa k nemu nezačnú všetci aj v susedných štátoch stavať zodpovedne, sám neprejde a my budeme miestom, kde budú naďalej smerovať ich kroky.

Druhý problém je už spomenutá situácia pred budovou cudzineckej polície. Bol som sa viackrát na ňu pozriť priamo na mieste na pozemku, ktorý patrí ministerstvu vnútra a kde musia migranti (nielen títo z Blízkeho východu, ale napríklad aj z Ukrajiny) stáť často v nepriaznivom počasí v nedôstojných podmienkach. Ešte v júli som preto listom oslovil ministerstvo vnútra a upo-

zornil na skutočnosť, že verejný priestor pred budovou cudzineckej polície na Regrútskej ulici ľuďom neposkytuje vhodný priestor na čakanie na vybavenie ich žiadosti. Stretol som sa so zástupcami ministerstva vnútra a apeloval na nich, a ako som už spomenul, avšak reálneho riešenia sme sa nedočkali a situácia je rovnaká. Problém sme zároveň aj medializovali a informovali o ňom viaceré celoštátne médiá.

Zároveň som na problém upozornil aj primátora hlavného mesta (situácia sa nedotýka len našej mestskej časti a zároveň magistrát má k dispozícii viac prostriedkov, personálnych a materiálnych kapacít na riešenie tejto situácie ako naša mestská časť) s návrhom, aby z ich strany zvolali stretnutie kompetentných zástupcov štátnej správy, samosprávy a inštitúcií, ktoré by mohli v tejto situácii pomôcť. Napríklad mimovládnych organizácií, cirkevných charitatívnych organizácií, mestskej polície a ďalších. Spoločne by sme mohli hľadať spôsoby, ako situáciu riešiť a pomôcť. Buď priamo na mieste, alebo prostredníctvom nocľahárne a ďalšími spôsobmi, aby títo ľudia nemuseli blúdiť ulicami Vajnora a ďalších mestských častí hlavného mesta. Situáciu ako mestská časť monitorujeme a pravidelne na ňu upozorňujeme všetkých zainteresovaných.

► **Vo Vajnoroch došlo k zjednosmerneniu ulíc, dokonca zo dňa na deň sa niekde vymenili dopravné značky, prečo ste k tomuto kroku pristúpili?**

Už 1. októbra nadobudne účinnosť novela cestného zákona, ktorá zakazuje parkovanie na chodníkoch. Samosprávy si ju nevymysleli, práve naopak, od začiatku sa proti nej vymedzovali. Dosiahli sme aspoň to, že dátum pôvodnej účinnosti z marca 2022 sa posunul na jeseň 2023, aby sme sa dokázali na nové podmienky pripraviť. Spoločne s expertami, dopravnými projektantami a stavebnou komisiou sme sa zaoberali rôznymi alternatívami, ako situáciu riešiť. Chceme, aby sa tento nový zákon dotkol ľudí čo najmenej a zároveň vytvoril rovnováhu medzi autami a chodcami.

Ako najvhodnejšie riešenie nám na návrh odborníkov vyšlo zjednosmernenie dopravy v niektorých lokalitách, ich občania boli o tom informovaní prostredníctvom webu, sociálnych sietí a ďalších informačných kanálov, ktoré máme k dispozícii. Preto postupne v súvislosti so zmenou organizácie dopravy v týchto dňoch osádzame zvislé dopravné značenie.

Starosta MČ Vajnory M. Vlček

Na jednosmernej vozovke bude možné parkovať po oboch stranách pri zanechaní voľného jazdného pruhu širokého tri metre. Tento spôsob sa nám zdá najoptimálnejší preto, aby sme na ulicu vrátili aj po nadobudnutí platnosti nového zákona časť parkovacích miest.

Verím, že túto situáciu, ktorá nám zmenou zákona pristála na stole, spoločne zvládneme. Hľadali sme spôsoby, ako sa s ňou vysporiadať a zmena organizácie dopravy zachráni časť parkovacích miest, skultivuje verejný priestor a zabezpečí väčšiu bezpečnosť.

► **Všimli sme si, že na ulici Pri pastierni vzniká nová stavba domu seniorov. Na pohľad postupujú práce veľmi rýchlo, kedy budú hotové?**

Koncom minulého roka sme informovali o tom, že z fondov Európskej únie sme získali 1,05 milióna eur na projekt nového zariadenia pre seniorov. Neprešiel ani rok a stavba rýchlo rastie, onedlho bude aj pod strechou. Som rád, že čo najskôr bude slúžiť svojmu účelu a našim seniorom.

Aj po období pandémie, na ktorú už pomaly zabúdame, sme našim seniorom toho veľmi veľa dlží a aj takto chceme prispieť k tomu, aby mohli prežiť dôstojnú jeseň svojho života.

Dôležité ešte je, a to by som chcel zdôrazniť, že nepôjde iba o stavbu, ale aj o jej komplexné vnútorné vybavenie. Nové zariadenie doplní existujúce kapacity pre seniorov.

V prípade otázok kontaktujte:
starosta@vajnory.sk

Lovestream festival vo Vajnoroch

Text: Bc. Iveta Sušková

Snímky: LOVESTREAM festival, Michal Vlček a archív

Počas troch augustových dní sa vo Vajnoroch odohrával festival Lovestream. Hudobní interpreti svetových mien sa zišli na starom letisku v našej mestskej časti Vajnory a pripravili nezabudnuteľný zážitok pre mnohých svojich fanúšikov. Areál bol naozaj veľký. Dominoval mu stage, ktorý bol široký 68 metrov, hlboký 40 metrov a vysoký 18 metrov. Návštevníkov hneď po príchode zaujalo veľké koleso, kolotoč, ktorý ponúkal výhľad na letisko a blízke okolie. Nemohol chýbať obrovský stan, v ktorom sa s DJ-mi pokračovalo v zábave aj v neskorších hodinách.

V piatok sme na hlavnom pódii mohli vidieť napríklad kapelu Alt-J, speváka Rag'n'Bone Mana so svojimi hitmi a DJa Martina Garrixa, ktorý predviedol skvelú hudobnú a svetelnú šou. Večer ukončili The Killers, svetová kapela pochádzajúca z Las Vegas.

V sobotu program otvoril slovenský rapper Mike Spirit, Álvaro Soler so svojimi hitmi roztancoval dav a Jason Derulo v tom veľmi úspešne pokračoval. Neskôr hlavný stage patril DJom – Salvatoremu Ganaccimu a Hardwellovi.

Bosniansko – švédsky DJ Salvatore Ganacci sa preslávil svojim jedinečným štýlom vystupovania. Od ostatných DJ-ov sa odlišuje ložením po stĺpoch na pódii, chodením po rukách, či premetoch. Vždy svojim fanúšikom poskytne šou. Vo Vajnoroch napríklad nečakane odišiel z pódia a všetci čakali, čo sa bude diať a či sa vráti.

Hardwell bol hlavnou bodkou sobotného programu a to sa mu aj podarilo. Obrovské množstvo tancujúcich ľudí a svetelná šou trvajúca hodinu a pol bola nezabudnuteľná.

Posledný, tretí deň festivalu, odštartovala slovenská speváčka Celeste Buckingham

so svojou kapelou z Bratislavy King Shaolin. Celkom vysoké teploty nezabránili desaťtisícim návštevníkom spievať hity ani ďalších interpretov – Marka Danna, Editors, či Jessie Ware. Spevák Michael Patrick Kelly, ktorého môžete poznať ako člena svetoznámej kapely Kelly Family zahral všetky svoje hity.

Najočakávanejšou kapelou boli jednoznačne Imagine Dragons. Tí svoj hodinu a pol trvajúci koncert odohrali pred minimálne 60 000 fanúšikmi. Spevák Dan Reynolds sa publiku aj prihovára, zveril sa, že sám mal psychické problémy a že je úplne v poriadku chodiť na terapie a rozprávať sa o duševnom zdraví. Tieto slová vyznievali úprimne a zapôsobili na fanúšikov, ktorí reagovali veľkými potleskami.

Na festivale bola aj gastrozóna, s ponukou najrozličnejších jedál, vína ulička s vinármi, či zóna s umením. A keďže sa festival odohrával vo Vajnoroch, nemohol chýbať ani stánok mestskej časti Vajnory, kde sa naša mestská časť prezentovala. Návštevníci si mohli zakúpiť predmety tričká, mikiny, či tašku. Boli vyzdobené nádherným Vajnorským ornamentom, ktorý vytvorila naša umelkyňa pani Kristína Rožňovcová.

Festival svetového charakteru má za sebou svoj druhý ročník, z toho prvý krát vo Vajnoroch. Multižánrové hudobné podujatie je na Slovensku jedinečné a už predáva vstupenky na ďalší ročník 2024.

Vyberáme z reakcií na sociálnych sieťach na LOVESTREAM festival

Monika Štefániková
Bolo to naozaj super mať taký festival na dosah ruky určite by veľa z nás bolo za aby sa konal aj ďalšie roky. Program super užili sme si to ďakujeme 🙌

6 d Páči sa mi to Odpovedať Správa 6

Monika Štefániková
Pernamentka na ďalší rok kupena a parking poskytneme počasťm aj u nas vo dvore 😊

6 d Páči sa mi to Odpovedať 4

Monika Štefániková
Doprava nebola dobre organizovaná,čo sa týka MHD...

6 d Páči sa mi to Odpovedať Správa 1

Monika Štefániková
Myslím, že Staré letisko je super priestor na konanie letných festivalov. Ak by ich počet neprekročil za leto číslo 4 tak by to bola v celku únosná miera nepohodlia. Ak by sa k tomu povedalo, že sa bude hrať max. do polnoci, tak by to bol z môjho pohľadu akceptovateľný kompromis.

6 d Páči sa mi to Odpovedať Správa 1
Skrýť

Monika Štefániková
Bolo super a tiež by potešilo aj budúci rok 🍷🔥

6 d Páči sa mi to Odpovedať

Monika Štefániková
Úžasne bolo! Bola som prvýkrát na festivale a nečakala som, že to bude takto dobré. Prvé dva dni, žiadne rady na toalety, jedlo a pitie, dostatok miesta na tancovanie, milí ľudia a skvelá atmosféra. Posledný deň každý normálny človek predpokladal, že pri tom počte budú rady, takže sa na to dalo pripraviť. Ak sa niekto sťažuje na dopravnú situáciu, tak pri počte 60 000 sa to takisto dalo predpokladať, že budú kolóny. Ďakujeme za takúto akciu! ❤️

6 d Páči sa mi to Odpovedať 7

Monika Štefániková
Toto bol jeden paradny festival, vsetky palce hore 🙌 Atmosfera nas pohltila uz pri prichode, akcia predčila akekolvek nase ocakavania 🎵 Uz teraz sa tesime na buduci Lovestream! 🙌🔥

6 d Páči sa mi to Odpovedať 2

Monika Štefániková
Vyborne miesto, pocoko uzasne. Co sa tyka dopravy, tak parking pre festival na vyhradenom parkovisku, nie po ulickach, lebo doprava skolabovala, ulicky ucplate. Organizator by mal viditelne oznacit miesta pre taxikarov a zachranne zlozky by mali mat nie len pri plote stanoviska, ale aj priamo v centre diania. A toalety tiež posilnit a ked sa ocakava 50k ľudí, tak aj stanky s jedlom tomu prisposobit. Ale na to, ze 1.x vobec bola vo Vajnoroach taka mega akcia, tak na paradu zvladnute 🙌🔥

6 d Páči sa mi to Odpovedať

Monika Štefániková
Zvládli ste to. Ale keďže má areál starého letiska finančná skupina JT, tak je otázka či bude o rok aj pokračovanie a ďalší ročník festivalu.... Snáď áno, dobré bolo. Vajnory sú spolu s Račou najkrajšia mestská časť Bratislavy 🙌

6 d Super Odpovedať Správa 13

LOVESTREAM Festival
22. august o 18:15

Čo na to Silvia?
Tento ročník LOVESTREAM bol ťažký!!! Počas príprav sme bojovali s neskutočnými horúčkami, čo spôsobovalo únavu a kolapsy ľudí. Veľakrát sme museli improvizovať a riešiť situáciu za pochodu, ALE myslím že, sme to zvládli a LOVESTREAM BOL aj napriek enormným tlakom, ktoré na nás boli vyvíjané pred festivalom. Viem, že všetko nebolo na 100%, festival sme nastavovali podľa informácií, ktoré sme mali od našich dodávateľov, vyskúšali sme a vieme čo zlepšovať. LOVESTREAM sa chce zlepšovať a aj bude. Chceme poďakovať všetkým ľuďom, ktorí pracovali na festivale, bolo tam číhľ súdržnosť a veľká snaha robiť veci čo najlepšie. Keď som stála v posledný deň festivalu v backstage a videla som srnkom spalené tváre našich ľudí, boli unavení, ale vždy s úsmevom na tvári, pomáhali si, riešili rôzne situácie ktoré nastali, predvážne kvôli horúcemu počasiu. Vtedy som si uvedomila, že mám najlepší tím na svete a patrí im moje ĎAKUJEM! Veľká vďaka patrí aj Jurajovi Drobňovi županovi BSK, ktorý si uvedomil, čo vlastne LOVESTREAM pre Bratislavu a aj Slovensko znamená a udelil nám ako jediná inštitúcia záštitu I VEĽKÁ VĎAKA!!! A samozrejme ďakujeme aj Vajnoranom, ktorí nás prichýľili a ich úžasný starosta Michal Vlček sa nezľakol veľkosti tohto podujatia a aj odolal tlakom, ktoré boli na neho vyvíjané. Vždy nám poradil a pomohol, keď sme niečo potrebovali. Ďakujeme aj majiteľom pozemku, ktorí najskôr oštalili, ale potom sme ich presvedčili a dúfam, že to neolutovali. V neposlednom rade ďakujem Rudoovi Tučekovi za profesionálnu robotu, dokonalý stage, z ktorého vybavenia doslova omdlievali aj účinkujúci, si jednička! Do sveta sme vyslali silný odkaz - odkaz zo Slovenska. Dostali sme veľa chvály od manažérov kapiel, chválili produkciu, servis ktorý sme im poskytli, boli lokožani zo stage a jeho vybavenia, ľudí ktorí tam pracovali, ale chvály našich divákov. Povedali, že na Slovensku bola úžasná komunikácia s publikom, atmosféra a gratulovali nám, že naši návštevníci festivalu sú úžasní. Všetci naozaj všetci povedali, že radi sa sem vracajú!
Boli sme šťastní!
Lovestream???? LOVESTREAM je tu...je iný a náberá na silu...tú silu mu dávame MY všetci!!! Spoločne sme zapísali Slovensko na hudobnú mapu sveta a verím, že sa nám podari tam zotrvať, aby aj Slovensko bolo povinnou zastávkou pri európskych turné kapiel. Ďakujem vám všetkým, ste úžasní!!!
Vaša Silvia ❤️

Nelegálne lávky na Vajnorských jazerách

Text a snímka: redakcia

Jedným z problémov, ktorý dlhodobo trápi Vajnorské jazerá sú čierne stavby, najmä rôzne lávky a skokanské mostíky, ktoré nielenže v lokalite vznikajú nelegálne, ale neraz ohrozujú zdravie a životy ľudí. Počas leta sa na jazerách objavil jeden takýto zvlášť nebezpečný mostík.

„Skokanský mostík, ktorý neznámy domáci kutil vyrobil a pripieval na konštrukciu premostenia, je bezpochyby absolútny víťaz hitparády čiernych stavieb na jazerách. Navyše, hĺbka vody pod skokanským mostíkom je asi 1 (slovom JEDEŇ) meter. Nechcem si ani len predstaviť následky, ak by nejaké dieťa alebo ktokoľvek, skočil z neho do takejto hĺbky hlavičku“, napísal na sociálnej sieti starosta Mestskej časti Bratislava - Vajnory Michal Vlček. Naši chlapi z hospodárskej správy okamžite tento skokanský mostík odstránili, skôr, ako by sa stalo nešťastie. O tohto „víťaza“ kategórie čierna stavba na Vajnorských jazerách prejavili záujem aj viaceré médiá. Dokonca sa táto téma dostala

aj do večerných správ RTVS. Zostáva len dúfať, že aj tento prípad upozorní kompetentných na problém a na skutočnosť, že legislatívny proces na riešenie čiernych stavieb nie je samosprávam vôbec naklonený a takýmto a podobnými vecami sa trápia už dlhodobo.

EDUdrama Nedele deťom – Interaktívne divadelné leto

Text a snímka: Veronika Kořínková

Počas niektorých júlových a augustových nedeľ mohli rodičia s deťmi opäť zažiť divadlo v Parku pod lipami. V takomto divadle sa potichu neseď a nepozereá, ale kto sa rád hrá, môže spoluvytvárať príbeh, dokonca to ani inak nejde.

Dramacentrum EDUdrama realizuje v spolupráci s vajnorskou knižnicou dramaticko-výchovné programy počas celého školského roka pre obe vajnorské školy. Počas letných prázdnin sme pozvali celé rodiny na Nedele deťom v rámci vajnorského Kultúrneho leta. Prázdninové dobrodružstvá nás zaviedli na prehladku ľudových rozprávok – slovenských, ukrajinských aj japonských. Vďaka deťom a ich rodičom vznikli neopakovateľné verzie príbehov, v ktorých oni sami boli ich hrdinami a hrdinkami. Rozprávka sa stala ideálnym miestom, kde si mohli rozvíjať komunikačné schopnosti, budovať sebavedomie, riešiť problémové situácie - spoznávať vzájomnú ľudskú rozmanitosť. Spoznali, že slovenské, ukrajinské a japonské rozprávky majú veľa spoločného, i keď niekde si hrdinovia a hrdinky balia do batôž-

ka pirohy, inde buchty či halušky alebo misku s ryžou, no vždy treba prekonať prekážky. Niekedy sa potrebujeme držať spolu za ruku, inde to zvládneme sami, ale dôležitý je dobrý koniec. A tak sme si s deťmi v predstavení O rukavičke zatancovali rôzne európske tradičné tance. Za siedmimi horami sme sa vybrali do sveta troma cestami a zdolali tri úlohy. S malým samurajom sme porazili riečneho obra Kappu. A potom už ten spomínaný... zazvonil zvonec... a nášmu príbehu aj článku je koniec. Ďakujeme všetkým, ktorí sa s nami počas roka v knižnici, cez leto na námestí, hrali.

Oznam

V nedeľu 8. októbra 2023 sa uskutoční veľké spoločné stretnutie vajnorských folkloristov všetkých generácií.

V Dome kultúry Vajnory sa popoludní stretneme všetci, ktorí sme sa doteraz podieľali na šírení a rozvíjaní folklórnych tradícií Vajnor - speváci, hudobníci, dychovkári, tanečníci, čipkárky, vyšivačky, maliarky ornamentov... **Organizátor:** Vajnorský okrášľovací spolok s podporou MČ Bratislava-Vajnory

R.S.V.P. do 24. 9. 2023 na mail: vajnorskyspolok@centrum.sk, telefonicky na čísle 0907 735 084 alebo osobne Ivanovi Štelárovi.

Inzercia

Predám bicykel (pre dievčatko).
Tel.: 0903 818 666

Fikcia, alebo aj reálna predstava...

Text: Ing. Norbert Suranyi **Snímka:** archív

Je ráno 7.30 h dvanásteho augusta a píše sa rok 2028. Po príjazdovej ceste medzi vinohradmi sa ticho pohybujú portálové poľnohospodárske mechanizmy, ktoré vykonali posledné práce vo vinohradoch a presúvajú sa na stanovený cieľ 48.226002, 17.173906, lokácia Vajnarpark. Po zaparkovaní v bočných kójach sa pripoja na lokálnu elektrickú sieť krmenu malými veternými turbínami a solárnymi panelmi. Nadnes už majú voľno. Nie však vinohradníci a vinári v útrobach trojposchodovej klenbovej pivnice hneď vedľa parkovacích miest techniky. Pivnica je dobre maskovaná, skôr pripomína obrovský hangár na uschovanie leteckej techniky. Povrch je zatravněný s kľukatými cestičkami na terasách, kde rastie drobné bobulové ovocie. Úplne na vrchu sa nachádza biosféra na premenu oxidu uhličitého pomocou rias a likvidáciu spáliteľného dreveného odpadu z vinohradov. Produkuje porézny uhlík, energiu a hnojivo vo forme sušených rias.

Na konci pivničného oblúka sa nachádza malá vyhlídková veža pretkaná solárnymi panelmi a na vrchu malé útulné bistro pre hostí s výhľadom na celý chotár. Samozrejme, je to aj centrum pre rádiovú komunikáciu so senzormi a automatickými strojmi rozmiestnenými po celom okolí. Samotná pivnica stojí na obrovskom bazéne a uchováva vo svojich útrobach 5000 metrov kubických vody z okolitých potokov. Voda sa používa na kvapkovú závlahu

Obrázok generovaný umelou inteligenciou <https://clipdrop.co/> na základe opisu v texte

okolitých vinohradov, ako aj na samotné chladenie pivnice. Je tiež zdrojom pre čistenú vodu pomocou reverznej osmózy pre technické a sanitačné účely. Kolobeh vody je kontrolovaný a žiadny odpad sa nedostane von. Odpadová voda je čistená a znovu mineralizovaná. V prípade potreby sa voda vracia späť do tokov z bazénu a z ostatných zádržných jazierok po okolí. Bazény sa postavili pomocou recyklovateľného betónového odpadu uloženého na tomto mieste pred mnohými rokmi. Ostatný odpad bol zlikvidovaný podľa vtedajších platných noriem.

Jednotlivé poschodia sú technologicky členené podľa princípu gravitačného spracovania. Najchladnejšie časti slúžia so svojou stabilnou teplotou a kontrolovanou vlhkosťou ako sklad pre flašované výrobky. Nájde tu samozrejme miestnosti pre kvasenie, miestnosti pre dozrievanie vín v nerezových tankoch, ako aj v dubových sudoch. Nechýba tu ani laboratórium pre lokálne merania a kontrolu kvality vína či vody. Samozrejme, veľká degustačná a konferenčná miestnosť hneď vedľa miestnosti so sudmi oddelená sklom. Technológie pre veľkých producentov, ako aj pre malých vinárov s možnosťou prenájmu priestorov alebo techniky. Odborná konzultácia je, samozrejme, ponúkaná ako benefit. Postrekové plány sa vyhodnocujú pomocou lokálnych meteorologických staníc a udržiava sa štandard minimálnych postrekov. Biologický odpad sa spracúva v neďalekej kompostárni a vracia sa tak naspäť cenný biologický materiál. Kontrola procesov a samostatného pestovania je monitorovaná algoritmi a umejou inteligenciou. Tá riadi aj samotnú techniku pre automatizované obrábanie. Niektoré veci však zostávajú po starom, samotné strihanie, zelené práce a mnoho vinárskych prác, ktoré potrebujú človeka.

Počas dňa stroje odpočívajú, sú v službe len drony, ktoré kontrolujú výskyt divých zvier a dávajú informácie, ako sa šíri ich hrozba. Monitorujú, pravdaže, aj lo-

kácie s požiarmi, ako aj narušenie lokálnych ciest nezanými motoristami. Uprostred nádvorja pred pivnicou je zatiaľ ticho. Je sobota a stroje sú už na nabíjacích stanovištiach. Nádvorie je lemované drobnými sedeniami, ktoré sú obohané viničom a zabezpečujú cyklistom a turistom tieň, čakajúc na prvých návštevníkoch. Čerstvé pečivo z lokálnych zdrojov, zelenina pestovaná vo vyvýšených záhonoch povedľa vinohradov, vajčička z voľného chovu sliepok medzi riadkami v mikroviniciach. Ba aj ovčie produkty sa nájdu z ekologicky kosených vinohradov. Samozrejmosťou je ponuka ovocia z malých sadov a včelí med. Divina je hlavným lákadlom pre mäsožravcov. Malý stánok uprostred nádvorja ponúka všetko, čo vyrástlo vo Vajnorskej doline vďaka pracovitým ľuďom a modernej technike. Vo viniciach sa nachádzajú náučné interaktívne tabule s informáciami o okolitých zaujímavostiach, o produkcii, prírode, faune a flóre. Malé stánky lokálnych vinohradníkov lákajú na svoje špeciality okoloidúcich. Je to park plný zážitkov, kulinárskych a vinárskych špecialít. A všetko to funguje v súlade s prírodou, prihládajú na potreby kultúrneho a športového využitia i na potreby ochrany životného prostredia. Klíma sa zmenila a mnoho veľkých zahraničných vinárstiev už neexistuje. Vajnorská dolina sa však vďaka svojej polohe znova stala vyhľadávanou destináciou turistov a lokálnopatriotov.

Myslíte si, že je to len fikcia autora a mnoho vecí je nereálnych? Takmer 99 % percent textu je fungujúca realita niekde vo svete. Nie sú to vymysly, sú to veci, ktoré by sa dali realizovať aj u nás. A čo je to 1%, ktoré nám chýba? Odhodlanie, pracovitosť a investor, ktorý by videl to isté, čo vidíme my, ktorí tú našu Vajnorskú dolinu denno-denne prechádzame a staráme sa o to, čo ešte zvládame. Nebudem Vás o ničom presvedčať, sadnite na bicykel a poobzerajte sa v našom chotári. Chce sa Vám plakať? Aj nám.

PS: Ako autor uviedol, v našich podmienkach je to možno ešte fikcia, ale vychádza z reality vo svete, ktorá by sa dala uskutočniť, pokiaľ sa nájde dostatok peňazí. Čo nás však trápi už dnes, resp. zajtra, je vína pivnica. Pre svoju spolkovú činnosť hľadáme vhodné priestory. Ideálne by bolo vo Vajnoroch. Ak by ste o nejakej takejto možnosti vedeli, prosíme, dajte vedieť nášmu spolku Via Vitis na email: viavitisvajnory@gmail.com, alebo osobne prostredníctvom niektorého člena nášho spolku. Kontakty sú na webe: www.viavitis.sk/12274/kontakty.

PS: Ako autor uviedol, v našich podmienkach je to možno ešte fikcia, ale vychádza z reality vo svete, ktorá by sa dala uskutočniť, pokiaľ sa nájde dostatok peňazí. Čo nás však trápi už dnes, resp. zajtra, je vína pivnica. Pre svoju spolkovú činnosť hľadáme vhodné priestory. Ideálne by bolo vo Vajnoroch. Ak by ste o nejakej takejto možnosti vedeli, prosíme, dajte vedieť nášmu spolku Via Vitis na email: viavitisvajnory@gmail.com, alebo osobne prostredníctvom niektorého člena nášho spolku. Kontakty sú na webe: www.viavitis.sk/12274/kontakty.

Klimatické zmeny – ako je to u nás?

Text: Ing. Daniel Lapšanský
Snímky: archív

Posledné roky stále viac počujeme o globálnom otepľovaní, alebo o príznačnejšom výraze – klimatická zmena. V globálnom meradle ide naozaj o nezastaviteľný proces, ktorý my nedokážeme našimi čiastkovými zásahmi príliš ovplyvniť, pokiaľ nebude vôľa tých najväčších znečisťovateľov to zmeniť. Dokážeme však zlepšovať podmienky aspoň na lokálnej úrovni, a tak sa snažiť zlepšiť životné podmienky pre náš život. No príroda nám kladie čoraz väčšie poľená pod nohy. Aj keď v našom regióne zatiaľ nemáme také extrémny, ako sú napríklad hurikány, stále viac sa tu vyskytujú extrémne horúčavy, sucho, nepravidelné príválové dažde, a je len otázkou času, kedy sa aj neďaleko od nás dotkne zeme tornádo tak, ako sa to stalo pred dvoma rokmi na Južnej Morave.

VPLYV POČASIA NA ZELENĚ

Tento rok našťastie nemáme veľký problém so suchom a vďaka mokrej jari a výdatným zrážkam uprostred leta sa pôdna sucho nedostalo do takých extrémov, aké poznáme z minulých rokov. Vegetácia je preto tento rok výrazne bujnější. Preto teda niektoré mladé stromy vysychajú? Možno ste si všimli, že niektoré mladé stromy vo Vajnoroch vyschli. Nie vždy ide o úplné vyschnutie, ale o reakciu stromu na extrémne teploty spôsobené intenzívnym slnečným žiarením. Tento rok stačilo doslova pár hodín, keď teplota vystúpila nad 35 °C a strom nestíhal zásobovať listové pletivá živinami. Vtedy strom odstaví prísun živín do listov a časť listov jednoducho vyschne a opadá a strom začne hibernovať až do doby, kým sa podmienky nezlepšia. Ak je však stresových faktorov príliš veľa (sálavé teplo zo zeme, sucho, neujatá výsadba), strom môže vyschnúť úplne. Pracovníci hospodárskej správy pravidelne zabezpečujú zálievku mladým výsadbám aj pomocou zavlažovacích vakov, ktoré optimálnejšie distribuujú vodu priamo do koreňového balu. Niekedy je, bohužiaľ, snaha márna a pripomína boj s veternými mlynmi.

Ing. Daniel Lapšanský

Horúčava vplyva aj na trávniky, ktoré tvoria relatívne veľkú plochu verejnej zelene, a preto ponúkajú príležitosť ako zmierniť mikroklimatické pomery v intraviláne. To však funguje len v prípade správne nastavenej starostlivosti. Viaceré merania uvádzajú, že teplota pôdy pod nepokosenou trávou je oveľa nižšia ako teplota pôdy pod pokoseným trávnikom alebo teplota holey zeme. Napríklad, ak teplota holey zeme stúpne na 40 °C, teplota zeme pod pokoseným trávnikom na 10 cm je zhruba 25 °C a teplota zeme pod nepokosenou trávou je cca 20 °C. Napriek tomu, nekosiť nie je cesta, pretože čím vyšší porast sa následne pokosí, tým tvrdší je to zásah a výsledkom bude škaredý a zničený trávnik. Nemôžeme sa teda rozhodnúť, že zrazu prestaneme kosiť úplne. Dôležité je pravidelné kosenie v dobe intenzívneho rastu, no keď sa začne rast utlmovať, musíme kosiť na väčšiu výšku a akonáhle udrú horúčavy, s kosením treba prestať.

Veľakrát počujem, že trávnik je v lete ako slama. Je to podobná reakcia ako u stromov. Trávnik odstaví vyživovanie nadzemnej časti a sústreďuje sa na zachovanie svojej podzemnej časti dôležitej na jeho prežitie. Tomuto procesu možno čiastočne predchádzať len pravidelnou zálievkou, čo je však možné len v záhradách, prípadne v niektorých parkoch s veľmi intenzívnou a nákladnou údržbou. V období, keď je voda stále vzácnejšia, je preto neefektívne a neekologické zavlažovať veľké trávnaté plochy mestskej zelene.

NAŠE SMEROVANIE

Vo Vajnoroch sa sústreďujeme hlavne na výsadbu stromov, ktoré svojím budúcim objemom zelenej hmoty najlepšie plnia úlohu zmierňovania vplyvov výrazných teplotných výkyvov. Zároveň poskytujú tieň, ktorý je základným atribútom zabraňujúcim prehrievaniu spevnených plôch. Nezabúdame však ani na okrasnú funkciu zelene a podporovanie biodiverzity. Preto pokračujeme v realizácii kvetinových záhonov s extenzívnym charakterom. Tieto záhony vyžadujú len občasnú zálievku počas dlhých období sucha. Taktiež testujeme akú trvácnosť majú letničkové zmesi, ako si veddia poradiť so suchom a do akej miery sú spoľahlivé v samopresievaní.

Neviem, či si človek niekedy v histórii mohol povedať, že žije v bezstarostnej dobe a v blahobyte. Dnes máme okrem (geo) politických starostí aj problém environmentálny. Chceme veriť, že horúčavy a sucho, ako ich poznáme dnes, budú v budúcnosti jediným problémom. Ale spoľahnúť sa na to nemožno a čo nás čaká, nevedno. Správajme sa preto k nášmu životnému prostrediu s úctou a rešpektom. Neplývajte zbytočne prírodnými zdrojmi, polievajte primerane a na miestach, kde je to potrebné. Dajme šancu prírode a nečakajme od nej, že v časoch, kedy bojuje o prežitie, nás bude obdarovávať bohatými kvetmi. Každý kvet najlepšie vie, kedy má svoj čas. My sa budeme naďalej snažiť, aby boli Vajnory príjemným miestom pre život.

Z Vín v parku sa stalo obľúbené a vyhľadávané podujatie

Text: redakcia
Snímky: Marek Grebeči a redakcia

Poslednú júlovú sobotu sa uskutočnil už tretí úspešný ročník podujatia Vína v parku. Konal sa vo Vajnoroch na tradičnom mieste v Parku pod lipami, kde sa predstavili miestni a regionálni výrobcovia vín a iných špeciálit a pochútok.

Aj tento ročník ukázal, že za posledné tri roky sa z Vín v parku stalo obľúbené a vyhľadávané podujatie, ktoré navštevujú stovky ľudí, nielen obyvatelia mestskej časti ale aj návštevníci – milovníci vína zo širokého okolia.

So svojimi produktami sa predstavili starí známi z Vajnor, ako sú Via vitis – Vajnorský vinohradnícky spolok a VSV - Vinohradnícky spolok Vajnory, ale aj naši blízki susedia

ako Limbašská pivnica BENO, Sommini Winery, Carpate diem - rodinné vinárstvo, Farebné vinárstvo a Vinárstvo Majerský.

Hudobný doprovod na podujatí zabezpečili Magdala BAND, Kosa na Kameň a Peter Luha.

Krásny letný večer ukázal, že na Vína v parku sa môžeme tešiť aj ďalšie roky.

Historický organ vo vajnorskom Kostole Sedembolestnej Panny Márie

Národná kultúrna pamiatka presviedča krásou a zvukovou farebnosťou

Text a snímky: Vladimír Gazdík (reštaurátor organa)

Po náročnom reštaurovaní bol dňa 4. júna 2023 otcom arcibiskupom Stanislavom Zvolenským posvätený historický píšťalový organ v kostole Sedembolestnej Panny Márie vo Vajnoroch. Vajnorský organ, zapísaný v Národnom zozname kultúrnych pamiatok, reprezentuje hudobnú predstavu našich predkov v prvej polovici 19. storočia

Historia stavby organa siaha až do staroveku. Nástroj podobný organu bol zostrojený v egyptskej Alexandrii už okolo roku 246 pred narodením Krista. Zvyšky zatiaľ najstaršieho klávesového hudobného nástroja na svete, rímskeho organa datovaného do 1. storočia pred n. l. boli objavené pri archeologických vykopávkach v gréckom meste Dion. Zvyšky podobného organa (228 n. l.), sa našli pri vykopávkach v neďalekej Budapešti. Prvá písomná zmienka o organe na území Slovenska pochádza z roku 1367. Tieto organy boli, samozrejme, oveľa jednoduchšie. Mali menej píšťal, menej kláves a jednoduchší zvuk. Zo začiatku sa ovládali jednoduchým potiahnutím drevenej platničky a neskôr stláčaním väčšej klávesy celou rukou.

Organ sa používal v rímskych amfiteátroch aj pri zápasoch, pri ktorých umierali kresťania, a preto ho raní kresťania nepoužívali. V Európe sa postupne rozšíril spočiatku ako dar pre panovníkov až od 8. storočia. Pre výborné akustické podmienky sa organ postupne dostal do chrámov, najskôr do tých najbohatších. Od 15. storočia sa postupne zdokonaľovalo ovládanie a hlavne zvukové možnosti organa. Najväčší rozkvet zaznamenalo európske organárstvo v 17. a 18. storočí a neskôr od pol. 19. storočia, kedy sa výrazne rozšírili možnosti ovládania organa, čo umožnilo vznik stále väčších nástrojov.

Tak ako sa počas histórie menilo ovládanie organa, menilo sa aj usporiadanie píšťal

Vajnorský organ – celkový pohľad

a pribúdali ich počet. Dôvodom bol meniaci sa hudobný vkus a zvyšujúce sa hudobné nároky. Ak mal najstarší zachovaný organ v starom Grécku spolu 40 píšťal usporiadaných do dvoch radov, v súčasnosti najväčší hrajúci organ na svete v americkej Philadelphii má 6 manuálov a pedál, 376 registrov a 28 750 píšťal. Pre porovnanie – najstaršia pôvodná časť vajnorského organa má jeden manuál a pedál, 10 registrov a 606 píšťal.

Súčasne so spoločenskými zmenami sa menil aj hudobný vkus našich predkov. Zvukové nahrávky zo staroveku, samozrejme, nemáme. Prvé pokusy o zaznamenanie reálnej hudobnej interpretácie existovali už v 18. storočí, ale skutočné hudobné nahrávky sú až z 80. rokov 19. storočia. Ako hrali historické organy v staroveku si dokážeme predstaviť iba vďaka zachovaným dielom a popisom ako a kde sa organ používal. Tak napr. ešte v 12. storočí v Chráme Narodenia Pána v Betleheme mal organ všetky píšťaly rovnakého priemeru a rôznej dĺžky. Pri stlačení klávesu hralo naraz 18 píšťal. Tieto údaje vieme vďaka šťastnému nálezu viacerých bronzových

Pohľad do vnútra organa na píšťaly

píšťal (s vyšším obsahom medi) v roku 1906. Postupom času sa rady píšťal dali ovládať samostatne a okrem silných zvukov pribúdali aj registre napodobňujúce iné hudobné nástroje – flauty, sláčikové nástroje, trúbky...

Od najstaršieho zachovaného historického organa z roku 1425 až po 20. storočie sa zachovalo veľa starých nástrojov. Málo ich však ostalo v pôvodnom stave. Okrem technických úprav a zmien vo vzhľade je dodnes najobľúbenejšou úpravou zmena zvuku organa. V lepšom prípade sa to deje pridaním ďalších registrov, v horšom sa pôvodné píšťaly vymenia. Nie vždy je takáto zmena vhodná. Organár pri stavbe nového organa má predstavu, ako by mal jeho nástroj znieť. Výmenou registrov sa táto koncepcia naruší. Likvidáciou pôvodných dielov sa zároveň stráca historicky cenný doklad.

Pre umelca, zaoberajúceho sa štýlovou interpretáciou starej hudby, je prístup k zachovaným pôvodným nástrojom neoceniteľný. Pôvodné zvuky (v niektorých prípadoch aj na nástrojoch, pre ktoré dané skladby

vznikli), pôvodné pocity pri stláčaní kláves, či akustický a vizuálny priestor, v ktorom dielo zaznieva, dotvárajú celkové umelecké dielo a majú vplyv aj na poslucháča. Výborným príkladom je porovnanie ľahkého mäkkého zvuku prvého klavíra vyrobeného Cristoforim začiatkom 18. st. s mohutným zvukom moderného klavíra. Skladba sa dá hrať na oboch klavíroch, skutočný zážitok z interpretácie je však na tom prvom silnejší.

Slovensko je krajina malých historických organov. Až do 19. storočia sa stavali prevažne nástroje s jedným manuálom, niekedy bez pedála. Väčšie nástroje sa stavali v bohatších mestách. Svedčí to o obľube hudby na našom území, keď takmer v každom chráme bol aspoň malý organček. Napriek tomu, že sa nám zachovalo viacero historických organov, ich stav je celkovo vďaka prestavbám, neodbornej alebo nedostatočnej údržbe zlý. Najvýznamnejšie vytipované nástroje sú zapísané v Národnom zozname kultúrnych pamiatok a sú chránené štátom. Deje sa tak preto, aby sme si zachovali aj v kultúrnej oblasti to najcennejšie, čo máme, a mohli to odovzdať aj ďalším generáciám.

Národná kultúrna pamiatka – historický organ vo Vajnoroch je príkladom malého organa z obdobia klasicizmu typického svojou dispozíciou (zložením registrov). Jeho najstaršia časť – horná časť skrine spolu s píšťalami a vzdušnicami pochádza pravdepodobne z roku 1820. Záznamy v archívoch zatiaľ neposkytli svedectvo o jeho autorovi, ale vďaka takmer detektívnej práci sa podľa papiera, použitého vo vzdušnici I. manuálu, podarilo identifikovať výrobcu tohto papiera a určiť najskorší možný dátum postavenia na rok 1807. Letopočet na jednom z dielov vo vnútri organa sa zhoduje s obdobím, kedy sa papier vyrábala, čo spolu s inými znakmi podporilo teóriu o období vzniku.

Pri zväčšovaní chóru v roku 1895 bol organ prerobený – pribudol nový mech, nový hrací stôl s jedným manuálom a pedálom a upravené bolo aj ovládanie organa, umiestnené v upravenom podstavci organovej skrine. Pri tejto prestavbe bol prvýkrát výrazne zmenený zvuk organa. Za týmto účelom boli vymenené tri registre a zmeny boli urobené aj na technickej časti. Po II. svetovej vojne bolo k mechu pripojené elektrické dúchadlo vzduchu umiestnené na povale kostola. Ďalšia veľká prestavba bola v roku 1975 – 79, pri ktorej boli do organa pridané ďalšie píšťaly so vzdušnicou, nový hrací stôl s dvoma manuálmi a pedálom a výrazne upravené ovládanie organa. Zmeny sa opäť udiali aj vo zvuku organa, kedy boli vymenené viaceré registre a chýbajúce píšťaly boli doplnené zo zvyškov píšťal z rôznych organov.

Pred začiatkom reštaurovania bol organ vo veľmi zlom výtvarnom, technickom a zvukovom stave. Pôvodný náter organovej skrine, pôvodne zlátene rezby, ale aj predné prospektové cínové píšťaly boli pretreté viacerými vrstvami náterov. Technické ovládanie bolo nespoľahlivé, viacero tónov nehralo, na stlačenie klávesy potreboval organista vyvinúť trikrát väčšiu silu ako pri porovnatelnom organe. Zvuk organa bol poznačený použitím rôznych píšťal z rôznych materiálov. Niektoré drevené píšťaly napadnuté červotočom nevydávali žiaden zvuk. Zvuk nepriaznivo ovplyvňoval aj deravý a polámaný mech a hlučné elektrické dúchadlo.

Samotnému reštaurovaniu predchádzal reštaurátorský výskum, pri ktorom sme identifikovali problémy spojené s výtvarným, technickým a zvukovým stavom organa a po schválení pamiatkovým úradom sa určil postup reštaurovania. Cieľom reštaurovania bolo vrátiť organu historicky najcenejšiu výtvarnú, technickú a hlavne zvukovú podobu s využitím niektorých riešení, ktoré pribudli k organu neskôr. Rekonštrukciou a novým usporiadaním traktúry sa ovládanie organa výrazne uľahčilo. Nové vzduchovody sčasti pod úrovňou dlážky zjednodušili priechodnosť chóru a zlepšili predtým nedostatočné zásobovanie organa vzduchom. Nové elektrické dúchadlo s príslušenstvom umiestnené do ochrannej skrinky výrazne znížilo hlučnosť pri používaní organa. Nové ebenové manubriá na registrových tiahloch s porcelánovými terčikmi a rekonštruovanými názvami registrov zdobia vnútro hracieho stola. Nová je aj výškovo nastaviteľná lavica z dubového dreva pre organistu. Podľa zachovaných kovových píšťal boli vypočítané rozmery chýbajúcich píšťal. Nové píšťaly sú vyrobené z podobnej zliatiny cínu a olova

ako pôvodné píšťaly. Píšťaly viditeľné z prednej časti organa, tzv. prospekt, ktoré v troch poliach nahradili nepôvodné plechové píšťaly, boli vyrobené zo zliatiny s vysokým obsahom cínu. Ostatné polia sú osadené pôvodnými zreštaurovanými píšťalami. Všetky píšťaly boli preintonované a prispôbené priestoru kostola a obdobiu, v ktorom bol pôvodný organ postavený. Nakoniec boli píšťaly preladené jedným z historických ladení.

Špecialitou vajnorského organa je jeho zvuk, ktorý sa odlišuje od zvuku používaného koncom 19. storočia a v priebehu 20. storočia. Priezračnosť a spevnosť princípového zboru na jednej strane a melodickosť drevených registrov na strane druhej a ich vzájomné kombinácie umožňujú na pôvodne jednoducho nástroji obsiahnuť celé spektrum zvukov, potrebných nielen na sprevádzanie ľudského hlasu, iných hudobných nástrojov, ale aj na sólové hranie. Existencia druhého manuálu a pomocných zariadení na hracom stole ďalej rozširuje zvukové možnosti a umožňuje hranie tzv. literatúry, teda hudobných skladieb komponovaných priamo pre organ.

Reštaurovaním národnej kultúrnej pamiatky organa v kostole Sedembolestnej Panny Márie získali nielen Vajnory, ale aj Bratislava a okolie jedinečný doklad hudobnej kultúry na území Slovenska z čias zač. 19. st. Napriek relatívne vysokému počtu historických organov na území Slovenska, väčšina je vo veľmi zlom stave. Ukážkovo zreštaurovaných organov je stále málo, o to cennejšie je odhodlanie vlastníka tejto pamiatky a obyvateľov Vajnora podieľať sa na tomto náročnom projekte. Odmenu je umelecké dielo, ktoré presviedča svojou krásou a najmä zvukovou farebnosťou.

Rekonštruované ovládanie organa

Vajnorský okráslovací spolok pripravil zaujímavé podujatie

Maľované Vajnory 2023

Text: Anna Bednáriková, Božena Zemešová
Snímky: archív

Vajnory sú malebná dedina v meste, nachádzajúca sa pod úpäťm Malých Karpát. Obyvatelia tu v dávnej minulosti obrábali svoje vinohrady na výrobu vína pre vlastnú spotrebu i na predaj. V súčasnosti sa tejto tradícii venuje Poľnohospodárske družstvo Vajnory, spolok Via Vitis a Vajnorský vinohradnícky spolok.

Okrem dobrého vína boli a sú Vajnory známe aj ornamentmi, ktoré maľovali naše babky a prababky, znázorňujúce vtáčiky, z nich najznámejší je pelikán, kŕmiaci svoje mláďatá vlastnou krvou. V ornamentoch sa nachádzajú aj strapce hrozna, klásky obilia a kvety. Toto všetko sme sa snažili prezentovať návštevníkom podujatia Maľované Vajnory. Najstaršiu maľbu ornamentu na stene objavili v roku 1897. Okrem toho sú Vajnory známe aj krásnymi výšivkami na krojoch predstavených aj na jednotlivých stanoviskách. Členovia okráslovacieho spolku i našej folklórnej skupiny ich s radosťou nosia na vystúpenia a podujatia. Pred niekoľkými rokmi sme sa rozhodli typické znaky našej obce ukázať širokej verejnosti, aby nielen domáci, ale aj návštevníci mali možnosť tieto skvosty spoznať.

Prvý ročník podujatia Maľované Vajnory sa uskutočnil v roku 2017, verejnosť mala možnosť spoznať tieto objekty:

- **VAJNORSKÝ ĽUDOVÝ DOM, Roľnícka ulica č. 181** je národnou kultúrnou pamiatkou. Sprievodný program: ručné práce a múzeum
- **RODINNÝ DOM, Roľnícka č. 33** Nástenné maľby Hedvivy Krištofičovej, sprievodný program: paličkovanie a výstava historických predmetov
- **RODINNÝ DOM, Roľnícka č. 73** Nástenné maľby Terézie Zemanovej, sprievodný program: vinár – Bohuslav Zeman; škola maľovania ornamentov na papier a látku.

➤ **VINÁREŇ A REŠTAURÁCIA PRI KAPLNKE, Roľnícka č. 31** Pôvodný ľudový dom upravený na reštauráciu. Sprievodné podujatie: vajnorské menu, vystúpenie folklórnej skupiny Vajnorský okráslovací spolok

Predchádzajúce ročníky boli poznačené mimoriadnou situáciou, a tak sme maľované priestory nahradili virtuálnou prehliadkou, nachádzajúcou sa na adrese https://www.youtube.com/@vajnorsky_okraslovaci_spolok/videos. Tento rok sa konali Maľované Vajnory v nových objektoch, a tak v nedeľu 25. 6. 2023 sme čakali na svojich návštevníkov. Naše očakávania sa naplnili a hneď ako sa o 15.00 h objekty otvorili, prichádzali záujemcovia o umenie nielen z Vajnor, ale aj z blízkeho okolia. Pripravených bolo 11 objektov:

➤ **1. VINÁREŇ A REŠTAURÁCIA PRI KAPLNKE, Roľnícka č. 31** Dom bol postavený v roku 1884, neskôr rekonštruovaný podľa prísnych požiadaviek pamiatkárov, na fasáde domu sa nachádzajú maľby ornamentov z roku 2000, ktorých autorom je Branislav Pavlas.

➤ **2. PÔVODNÝ DOM, Roľnícka č. 56** V súčasnosti slúži ako predajňa kvetov, nachádza sa tam pôvodná maľba

na stene z roku 1897, neskôr bola zatretá vápnom a v roku 2022 znovu objavená. V tomto dome sa stretávali aj významní štátnici, napríklad taliansky generál operujúci na území Slovenska Luigi Giuseppe Piccione.

➤ **3. BUDOVA MIESTNEHO ÚRADU VAJNORY, Roľnícka č. 109**

V zasadačke miestneho úradu sa nachádza reliéf Milana Dobeša, inšpirovaný tradičným vajnorským ornamentom. Na schodisku sú umiestnené obrazové ornamenty súčasných maliarov. V priestoroch zasadačky bola výstava prác ľudovej umelkyne Kataríny Rakúsovej, za rekvizity ďakujem jej vnučke – Denise Vaculovej. Zbierka prác je veľmi bohatá, rôzne súčasti krojov pre deti a mládež, krojované bábiky, čipky a je inšpiráciou pre ďalšie generácie vajnorských umelkýň. Ukážky úprav "krojovanej" hlavy ako súčasti kroja vytvorili členky Vajnorského okráslovacieho spolku.

➤ **4. VAJNORSKÝ ĽUDOVÝ DOM, Roľnícka č. 181**

Tento dom bol pôvodne roľníckym domom zo začiatku 19. storočia, od roku 1966 je v ňom umiestnená národopisná expozícia. Členenie a interier obytného domu sa prispôboval potrebám vtedajšej rodiny.

Pozostával z troch priestorov – kuchyňa s otvoreným ohniskom, ktorým sa vykurovala aj predná izba, kuchyňa a komora často prestavaná na zadnú izbu.

Hospodárske stavby – stajňa, maštaľ, stodola – boli od obytnej časti oddelené prešovňou, kde sa prešovalo hrozno a skladovalo víno. Najčastejším motívom ornamentálnej maľby je motív vtáčika, ktorý naše maliarky vedeli nakresliť v neuveriteľnom množstve podôb. Motív kvetov, listov, hrozna v maľbách ľudovej umelkyne Hedvivy Krištofičovej nám stále pripomína slávnú etapu Vajnor.

➤ **5. REKONŠTRUOVANÝ DOM REGIUS, Roľnícka č. 114**

V súčasnosti sa tento dom využíva na podnikateľské účely. Nachádza sa tu nástenná ornamentálna maľba z roku 2009 od Kristíny Rožňovcovej, rod. Kociánovej. Dom bol prestavaný na vinotéku, neskôr na podnikateľské účely. Zrekonštruovaný dom je typickým objektom vajnorských vinohradníckych domov, ktoré vytvárajú základ chránenej pamiatkovej zóny z roku 1992. V tomto priestore prezentovali svoje práce paličkárky, ktoré sú členmi Vajnorského okráslovacieho spolku.

➤ **6. REKONŠTRUOVANÝ DOM IPEC, Roľnícka č. 116**

Pôvodný vinohradnícky dom bol zrekonštruovaný na kanceláriu. Výzdoba príbytku bola kedysi súčasťou života vo Vajnoroch. Majiteľ rekonštruovaného domu pán Škorupa zachoval pôvodnú nástennú maľbu Márie Feketeovej z roku 1923.

➤ **7. VAJNORSKÁ KERAMIKA, keramická dielňa Dom kultúry Vajnory, Pod lipami č. 2**

Nachádza sa v dome kultúry vchod pri Prešíku na prvom poschodí. Je to malá dielnička plná krásnej, ručne maľovanej keramiky, ktorú maľuje pani Zlatica Šarközyová podľa predlôh zachovaných z minulého storočia. Nachádzajú sa tu krčahy, tanier, plakety, rôzne vzory, farby a vypaľujú sa v peci niekoľko hodín pri teplote 800°C. 8. Pivnica pod reštauráciou Bakchus Vila – Park pod lipami – vstup z dvora Nad vstupom do pivnice sa nachádzajú tri pôvodné ornamentálne oblúky ľudovej umelkyne Hedvivy Krištofičovej.

➤ **9. MAĽOVANÁ STENA V BUDOVE SPOLOČNOSTI SAN-INJEKT, S. R. O., vchod z Osloboditeľskej ulice oproti ZŠ a MŠ sv. Jána Pavla II.**

Na troch ornamentálnych oblúkoch sa nachádza nástenná maľba ľudovej umelkyne Hedvivy Krištofičovej asi zo 60. rokov 20. storočia.

➤ **10. REKONŠTRUOVANÝ RODINNÝ DOM, Dorastenecká ul. č. 42**

Nástenná maľba z roku 1964 od ľudovej umelkyne Hedvivy Polákovéj rod. Feketeovej. Je krásnou ukážkou modernej výstavby so zakomponovaním pôvodnej ornamentálnej maľby.

➤ **11. KOSTOL SEDEMBOLESTNEJ PANNY MÁRIE, Námestie Titusa Zemana**

Vajnorský kostol postavený v 13. storočí je vyzdobený ornamentami, z ktorých každý je originálom. V kostole sa nachádza zbierka tvorby vajnorských umelkýň. Autorka návrhov ručne maľovanej výzdoby sanktuária Hedviga Krištofičová vniesla do pôvodne gotickej stavby kostola celú škálu ornamentov. Vytvorila nádhernú kompozíciu na stenách hlavného oltára a na bočných stenách v dvanástich ornamentálnych oblúkoch, ktoré jej pomáhali vymaľovať miestne umelkyne. Ornament vyjadruje hlavne činnosti pôvodných obyvateľov Vajnor. Nájde tu symboly úrody roľníkov a vinohradníkov – obilné klásky, jabĺčka, vínnu révu, hrozno, ale aj kvety, včielky a vtáčiky. Symbol rodiny vyjadruje pelikán kŕmiaci svoje mláďatá vlastnou krvou.

Na oltároch sú vyšívané oltárne plachty a v zadnej časti sú vyšívané a maľované historické vlajky. V sakristii je zachovaných množstvo vyšívaných rúch s ornamentom pre kňazov. Zaujímavosťou je, že pred návštevou pápeža v roku 1990, bol vydaný plagát s vajnorským ornamentom, ktorý vytvorila Viktória Zemanová a Terézia Zemanová vyšila mitru, ktorú mal Ján Pavol II. pri svojej návšteve vo Vajnoroch.

Na bočnom oltári je relikviár s ostatkami blahorečeného Titusa Zemana. Na chóre sa nachádza organ, ktorý je národnou kultúrnou pamiatkou.

➤ **12. ZÁVER PODUJATIA, nádvorie Bakchusu – vstup z Parku pod lipami alebo z Osloboditeľskej ulice**

Súčasťou vyvrcholenia podujatia bola ochutnávka a predaj vajnorských vín Vajnorského vinohradníckeho spolku, spolku Via Vitis a Poľnohospodárskeho družstva Vajnory, Poľovnícka spoločnosť Vajnory podávala guláš a na samotný záver pripravil Vajnorský okráslovací spolok stretnutie pri hudbe a speve.

Našu vďaka vyjadrujeme Miestnemu úradu Vajnory za požičanie stanu, stolov a lavíc, Podobenke z Vajnor za účasť na akcii, ako aj všetkým, ktorí sa podieľali na príprave a priebehu tejto akcie.

Poďakovanie patrí aj sponzorom: Spoločnosti ŠKORUPA & Partners a Blue Office, Ing. Miroslavovi Fábrymu, Zlatici Šarközyovej z keramiky, Emílii Pavlasovej, Rímsko-katolíckej cirkvi, farnosti Bratislava-Vajnory, paličkárkam a partnerom. Vďaka patrí všetkým, ktorí nám sprístupnili svoje priestory pre návštevníkov.

Počas Vajnorských hodov sa bude konať stretnutie vajnorských folkloristov všetkých generácií, ktorí sa doteraz podieľali na šírení a rozvíjaní folklórnych tradícií Vajnor.

Všetkých záujemcov srdečne pozývame!

Príbehy vajnorského ornamentu (17)

Kršák lecí, nemá dzecí, a mi máme, neprodáme...

Dieťa v kroji, autorka „čepice“ Uršula Krištofičová

Text: Elena Karácsonyová
Snímka č. 1: Michal Veselský
Snímky č. 2 – 7: Elena Karácsonyová

V príbehoch vajnorského ornamentu som Vám už predstavila hádam všetky krojové súčasti z odevu dospelých. Detičky vo Vajnoroch však mali v minulosti tiež svoje typické ošatenie. Do troch – štyroch rokov sa deti bez rozdielu pohlavia oblekali do odevu, šitého v jednom celku – košielka bola našitá na sukničku a tvorila s ňou jeden celok. Na jeho zhotovenia sa používali spravidla pestré látky. Vo Vajnoroch sa tento typ odevu nazýval kaboš alebo kabošek. Nejde o vajnorskú raritu, takéto ošatenie bolo rozšírené nielen na území Slovenska. Stretávame sa s ním v roľníckom, ale aj mestskom a šľachtic-kom prostredí čias minulých. Jedným z dôvodov, prečo obliecť deti takto,

bola praktickosť - „šaty“ sa jednoduchšie oblekali, umožňovali voľný pohyb a boli oveľa vhodnejšie na to, aby malé deti zvládali hygienické návyky. Navyiac, u detí nebol tento odev vnímaný ako dievčenský, bol to jednoducho detský odev. Nosili ho deti do troch – štyroch rokov, po tomto veku je ich oblečenie „zmenšeninou“ ošatenia dospelých.

Výraznou súčasťou odevu detí vo Vajnoroch bola detská čapôčka – čepice/čepica. Dnes by sme ju skôr nazvali čepčekom. Tie jednoduchšie bývali zo vzorovaných látok, či dokonca kašmíru a boli mätko futrované podšívku. Čepica bola celá vyzdobená našitými skladanými stužkami, hore bola mašlička zo stužiek. Pôvodne sa uväzoval čepček tak, že stuhu, ktorými sa viazal, sa pod bradou prekřížili a vzadu sa uviazali na mašľu. Jeho funkcia bola hlavne ochranná – chránil dieťa pred vetrom a nepriaznivým počasím (a čiastočne i pred úrazmi).

I na tomto relatívne malom kúsku odevu vedeli vajnorské ženy ukázať svoju zručnosť a umelecké cítenie – do dnešných čias sa nám zachovali najmä slávnostnejšie vyhotovené čepice. Sú prevažne zo svetlej jemnej látky (biela, bledoružová) a ozdobené – ako inak – vyšívaným vajnorským ornamentom. Už ho hádam netreba predstavovať motívicky, ani z hľadiska použitej techniky. Možno iba pripomeniem, že červená farba, ktorú na týchto čepčkoch použili, mala chrániť dieťa pred zlými, negatívnymi silami. Krása výšivky a jemnosť zdobenia sú prejavom lásky mám k svojim deťom. Napriek tomu, že čepček sa nosil iba obmedzenú dobu, neváhali venovať svoj čas jeho náročnej výzdobe. Dopriali tak svojim deťom už v útlom veku kúsok krásy a tradície, ktorú si so sebou niesli a rozvíjali v ďalšom živote. A tak nám zostáva iba obdivovať krásu, jemnosť a precíznosť niekoľkých z týchto malých umeleckých diel. Tie v dnešnej fotogalérii sú vytvorené Uršulou Krištofičovou, Katarínou Rakúsovou a Máriou Zemanovou.

Detail výšivky, Uršula Krištofičová

zadná strana, čepček pre bábiku, Katarína Rakúsová

zadná strana čepčka, Katarína Rakúsová

detail bočnej strany, Katarína Rakúsová

horná strana čepčka s mašličkou zo stužiek, autorka M. Zemanová

bočná strana čepčka, M. Zemanová

Hovoríme s veliteľom Tímu pre integráciu síl NATO Plk. Mariánom Kurillom

Vo Vajnoroch sídli dôležitá jednotka

Text: redakcia, Stanislav Bachleda
Snímky: archív

Stretnutie s vysoko postaveným vojenským hodnostárom vyvoláva niekedy predstavu, že to musí byť morózny, chladný, málo prístupný človek s hlboko zakoreným výrazom disciplinárnej dôležitosti. Azda mi prišlo na um niečo podobné, keď som sa chystal na rozhovor s veliteľom Tímu pre integráciu síl NATO – NATO Force Integration Unit, v skratke NFIU SVK plukovníkom Ing. Marianom Kurillom. Prišiel však muž mladistvého vzhľadu, síce vojenského, ale celkom prirodzeného prejavu v sprievode pôvabnej kapitánky, hovorkyne pre styk s verejnosťou, právničky Dr. Márie Blehovej.

plukovník Ing. Marián Kurilla, PhD.

Kým padla prvá otázka dovoľm si poskytnúť niekoľko základných informácií o veliteľovi Plk. Ing. Mariánovi Kurillovi, PhD.: Vyštudoval Vojenskú leteckú akadémiu v Košiciach, kde absolvoval aj doktorandské štúdiá, pôsobil v rôznych pozíciách na Generálnom štábe Ozbrojených síl SR kde mal primárne zodpovednosť za plánovanie a vykonávanie vojenských operácií, na ministerstve obrany SR, pracoval ako vojenský diplomat na Stálej delegácii SR pri NATO a EÚ v Bruseli, na Spojeneckom veliteľstve pozemného komponentu v Nemecku, ďalej bol dvakrát nasadený v operácii ISAF v Afganistane, kde pôsobil viacej ako 18 mesiacov a svoju službu v medzinárodných vojenských štruktúrach začína ako operačný dôstojník na veliteľstve UNFICYP na Cypre. Hovorí po anglicky, nemecky a rusky. Jeho nadriadení usúdili, že ide človeka s dostatkom schopností a skúseností vykonávať náročnú veliteľskú funkciu v medzinárodnej jednotke. Má rád šport, venuje sa aj vojenskej histórii a jazdú sa obľubou na motorke. Dňa 1. augusta 2022 ho uviedli do funkcie veliteľa Tímu pre integráciu síl NATO, ktorý sídli vo Vajnoroch. A tak prišiel rad na prvú otázku.

› Ako sme už spomenuli, vo Vajnoroch sídli Tím pre integráciu síl NATO (NFIU). Priblížte prosím, čitateľom, aké je jeho hlavné poslanie?

NATO Force Integration Unit, ktorej mám tú česť veliť, bolo oficiálne aktivované 1. septembra 2016. Chcem zdôrazniť, že do doby, keď Rusko ilegálne anektovalo Krym, teda pred rokom 2014, neboli vo východnej Európe žiadne pozemné jednotky NATO. V rámci prispôsobovania sa Aliancie novým bezpečnostným výzvam primárne, z východného ale aj južného smeru, bolo zriadených osem jednotiek pre integráciu síl NFIU a to v Poľsku, Lotyšsku, Estónsku, Litve, Maďarsku, Bulharsku, Rumunsku a na Slovensku. Okrem toho NATO rozmiestnilo štyri mnohonárodné bojové skupiny v pobaltských štátoch a Poľsku. Toto rozhodnutie pochádza zo samitu vo Walese a je vnímané ako súčasť Akčného plánu pripravenosti NATO, s cieľom reagovať na zmenené bezpečnostné prostredie na hraniciach Aliancie.

› Aké je kľúčové poslanie tejto organizácie?

Kľúčovým poslaním slovenského NFIU je deklarovať viditeľnú prítomnosť NATO na východnej hranici zóny zodpovednosti hlavného veliteľa spojeneckých síl NATO v Európe (SACEUR) a plnenie úloh prípravy a nasadenia jednotiek veľmi vysokej pripravenosti NATO (VJTF) a iných síl NATO, s cieľom podporiť/zvýšiť schopnosť Aliancie reagovať na akúkoľvek hrozbu. Jednoducho povedané, v prípade napadnutia Slovenskej republiky a jej následnej žiadosti o aktiváciu článku 5 Washingtonskej zmluvy (čo je uplatnenie zásady kolektívnej obrany v rámci NATO) by Slovenskej republike prišli v krátkom čase na pomoc spojenecké sily v rámci NATO – tzv. jednotky veľmi vysokej pripravenosti NATO (VJTF), ako aj iné sily NATO. Úlohou NFIU SVK je koordinovať tento proces, uľahčiť nasadenie týchto síl a pôsobiť systémom „spojky“ medzi aliančnými silami a slovenskými ozbrojenými silami. Táto úloha je výrazný príspevok k spoločnej obrane Slovenskej republiky. Sme životne dôležitým kanálom, ktorý rozumie požiadavkám NATO na nasadenie síl, ale zároveň rozumieme aj schopnostiam Slovenska ako hosťujúcej krajiny, ktorá ich má poskytnúť. Preto je našou úlohou vzájomne informovať a koordinovať NATO

na východnej hranici zóny zodpovednosti hlavného veliteľa spojeneckých síl NATO v Európe (SACEUR) a plnenie úloh prípravy a nasadenia jednotiek veľmi vysokej pripravenosti NATO (VJTF) a iných síl NATO, s cieľom podporiť/zvýšiť schopnosť Aliancie reagovať na akúkoľvek hrozbu. Jednoducho povedané, v prípade napadnutia Slovenskej republiky a jej následnej žiadosti o aktiváciu článku 5 Washingtonskej zmluvy (čo je uplatnenie zásady kolektívnej obrany v rámci NATO) by Slovenskej republike prišli v krátkom čase na pomoc spojenecké sily v rámci NATO – tzv. jednotky veľmi vysokej pripravenosti NATO (VJTF), ako aj iné sily NATO. Úlohou NFIU SVK je koordinovať tento proces, uľahčiť nasadenie týchto síl a pôsobiť systémom „spojky“ medzi aliančnými silami a slovenskými ozbrojenými silami. Táto úloha je výrazný príspevok k spoločnej obrane Slovenskej republiky. Sme životne dôležitým kanálom, ktorý rozumie požiadavkám NATO na nasadenie síl, ale zároveň rozumieme aj schopnostiam Slovenska ako hosťujúcej krajiny, ktorá ich má poskytnúť. Preto je našou úlohou vzájomne informovať a koordinovať NATO

a ozbrojené sily Slovenskej republiky, ale aj ďalšie príslušné inštitúcie Slovenskej republiky.

› Pokiaľ to nie je nevhodná požiadavka na informáciu, môžete povedať koľkí a z ktorých krajín ozbrojených síl pochádzajú príslušníci jednotky ktorej velíte?

Nie je to tajomstvom, ani utajovanou skutočnosťou, že NFIU SVK je malá jednotka, má 41 príslušníkov ozbrojených síl, pričom určitú časť z toho poskytujú spojenci, v našom prípade z 8 ďalších krajín Aliancie – Česká republika, Nemecko, Veľká Británia, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko, Španielsko a USA. Zvyšok tvoria profesionálni vojaci – príslušníci ozbrojených síl Slovenskej republiky.

› Aké hlavné problémy ste museli riešiť počas svojho pôsobenia vo funkcii za posledný viac ako rok?

Za posledný rok našu činnosť v najväčšej miere ovplyvňuje vojna na Ukrajine. Ruský útok na túto krajinu znamená také narušenie bezpečnostného prostredia, aké sme v Európe nezažili niekoľko desiatok rokov. Aliancia musí na tieto zmeny reagovať, aby ďalej plnila svoju základnú úlohu t. j. bezpečnosť všetkých svojich členov. Menia sa obranné plány, vznikajú nové jednotky, zintenzívnili sa spoločné cvičenia, a tomu je podriadená aj naša činnosť. Okrem toho sme pocítili nedostatok personálu, ktorý potrebuje prirodzene rotovať. Tým, že NFIU SVK je malá jednotka, každý jeden príslušník musí byť skutočným špecialistom vo svojom odbore, nehovoriac o jazykových požiadavkách, keďže našim oficiálnym jazykom je angličtina. Veľkou zmenou v živote NFIU SVK bola aj zmena nášho nadriadeného veliteľstva, ktorým sa v apríli stalo novo vzniknuté veliteľstvo Mnohonárodná divízia Stred, so sídlom v maďarskom Székesfehérvári, čomu sme museli prispôbiť naše interné postupy a predpisy, aby sme mohli ďalej efektívne plniť stanovené úlohy.

› V čom spočíva dôležitosť prítomnosti síl NATO na Slovensku najmä v súčasnom období, keď sa náš východný sused stal obeťou agresie Ruska?

Prítomnosť jednotiek NATO dáva Rusku (ale aj akejkoľvek inej krajine) veľmi jasný signál – tu sa začína hranica krajín NATO a pokiaľ ju silou prekročíte, nebudete čeliť jednému štátu, ale spoločnej obrane 31 štátov. Toto je podstatou politiky tzv. odstrašenia, ktorú NATO vykonáva aj prostredníctvom prítomnosti svojich síl. Cieľom rozmiestňovania jednotiek NATO na území členských štátov nie je stupňovať napätie alebo provokovať, ale v prvom rade odstrašiť, pretože priamy konflikt si neželá nikto.

kapitánka JUDr. Mária Blehová

Z vojenského hľadiska nám to umožňuje zosúladiť naše operačné a taktické postupy s našimi partnermi na oveľa vyššej úrovni. Umožňuje nám to tiež vykonávanie cvičení, ktoré reálne preveria, či sú naše spoločné postupy efektívne, prípadne odhalia slabé miesta, ktoré musíme zlepšiť.

› Počas rozhovoru sme sa venovali najmä aktuálnej situácii a významu dôležitej súčasti obrannej činnosti NATO. Čitateľov by pravdepodobne zaujímalo aj to, ako sa jej predstavitelia stali profesionálnymi vojakmi, aké podnety ich viedli prijať toto povolanie ako svoju životnú náplň. Dáme však prednosť dáme, kapitánke Márii Blehovej.

Nemám takú bohatú kariéru ako pán plukovník, najmä nie vojenskú. Vyštudovala som právo na Trnavskej univerzite. Po jej skončení som mala možnosť zamestnať sa ako civilný zamestnanec na Ministerstve obrany SR. Keď sa ukázala možnosť vstúpiť do armády a obliecť sa do uniformy, dala som sa na to.

› Ako vyzeral váš nástup do armády?

Absolvovala som klasický základný výcvik, akým prechádzajú všetci noví adepti ozbrojených síl Slovenska, na istý čas som sa ešte vrátila na ministerstvo obrany ako právnik a v roku 2018 som nastúpila ako právny poradca do Tímu pre integráciu síl NATO.

› Čo vás motivovalo, alebo presnejšie povedané podnietilo vstúpiť do armády? Ženy to majú asi zložitejšie ako muži, aj keď počet žien stále rastie.

Uvedomovala som si, že práca v tomto prostredí poskytuje viac možností ako inde a lákala ma aj prípadná možnosť pôsobiť v zahraničných misiách.

› Porušili sme síce subordináciu, ale v tomto prípade to, verím, nebude porušenie vojenských predpisov. A tak si dovoľujem osloviť pána veliteľa s podobnou otázkou.

Od detstva som sa zaujímal o letectvo a tak bolo takmer celkom samozrejmé, že som začal najprv s parašutistickým výcvikom na letisku v Spišskej Novej Vsi, kde som aj začal lietať. Ist študovať na Vysokú vojenskú leteckú školu bolo zrejme samozrejmosťou a tak som sa stal jej poslucháčom. Moje prvé pôsobenie po jej skončení bolo v Prahe, po rozdelení federácie som desať rokov učil na Alma mater, v tom čase sa už volala Vojenská letecká akadémia, kde som na Katedre letovej prípravy pripravoval pilotov a letovodov a keď školu zrušili, rozhodol som sa orientovať iným smerom. Začal som sa venovať operáciám.

› Čo sa za týmto pojmom skrýva?

Mal som pomerne dobrú angličtinu, tak som sa v roku 2001, keď sme ešte neboli členmi NATO, ale v štruktúre Partnerstvo za mier, prihlásil do zahraničnej misie. V tom čase sme preberali od Rakúska jeden zo sektorov na Cypre, kde som šiel slúžiť na veliteľstvo v Nikózii.

› Váš život zväzujú isté okolnosti, či danosti, kde sú vopred určené hranice, v ktorých sa človek musí pohybovať. Do akej miery toto zasahuje do vášho citového života a do bežných spoločenských vzťahov

Nielen ja, ale všetci vojaci máme nastavené isté limity, do ktorých sme sa museli vpraviť, ale v rámci nich sami rozhodujeme o tom, ako, prečo a kedy robíme to, čo je našou povinnosťou. Pre nás je to jednoduché, ale pre vonkajší svet, myslím si, to

Ceremonia výmeny veliteľa NFIU SVK, 1.8.2022

môže byť zložitá. Keď človek robí povolanie, kde sa musí prispôbiť, lebo je to súčasť jeho života a na druhej strane sa musí zodpovedne rozhodovať a ovplyvňovať životy iných, tak sa to na ňom „podpíše“ či to chce, alebo nie. Ja som osobne presvedčený, že som úplne normálny, veselý, možno aj príjemný človek. Či je to presne tak, to musia posúdiť iní. Ale po tých rokoch asi na mne vidieť, že som vojak, ktorý zvlášť nešpekuluje nad tým, čo by mal urobiť, alebo čo k nemu prichádza. Zvážim, vyhodnotím, urobím záver, potom nad tým zvlášť nerozmýšlam, lebo z môjho pohľadu to

tak má byť. Mám za sebou 38 rokov služby v ozbrojených silách.

► **Do rozhovoru vstúpila aj pani kapitánka, ktorá z pohľadu ženy povedala:** Je to povolanie, skôr by som to nazvala poslanie, ktoré vo veľkej miere ovplyvňuje váš súkromný život. Vojak musí rátať s tým, že môže byť vyslaný na dlhšie, či kratšie, bez toho, aby to mohol výraznejšie ovplyvniť. Partner i rodina s tým musia žiť, vyrovnávať sa s tým, samozrejme, každý svojim spôsobom. My si nemôžeme, a ani nechceme povedať, že nepôj-

dem tam, kam ma vysielajú, lebo mi to nevyhovuje. Služba by mala byť na prvom mieste.

► **Neuvažovali ste o návrate do civilného života?**

Nie. V živote sú vždy horšie a lepšie obdobia a je úplne jedno, či ste v ozbrojených silách, alebo v ktoromkoľvek inom povolaní. Stáva sa, že prídu pochybnosti, ale bez nich by bol asi život jednotvárny.

► **Pán veliteľovi som položil možno chýlostivú otázku – pristihli ste sa pri myšlienke, ktorá by spochybňovala vaše rozhodnutie stať sa vojakom?**

Som presvedčený, že na 95 percent by som šiel rovnakou cestou. Ak by som bol niekedy rozmýšľal o niečom inom, tak azda o humanitnom smere. Ale nikdy som nepochyboval, že som sa správne rozhodol. Služba mi priniesla situácie a skúsenosti, ktoré mnoho ľudí nikdy nezažilo. Isto, toto poslanie mi aj niečo vzalo, ale v živote to takto chodí.

► **V našej spoločnosti sa objavujú v súvislosti s vojnovým konfliktom rôzne dezinformácie. Podpora vojenskej pomoci Ukrajine je na Slovensku jedna z najnižších v Európe. Pokúste sa pán veliteľ vysvetliť občanom, prečo je aj naša pomoc napadnutému susedovi dôležitá?**

Pomoc Ukrajine má niekoľko rovín. V prvom rade je to pomoc pre ľudí. Slovensko poskytuje azyl pre občanov Ukrajiny, ktorí sa presídlili, v dôsledku ohrozenia vojnovým konfliktom. Ďalej je to humanitárna

pomoc pre občanov Ukrajiny na ich území a napokon vojenská pomoc ozbrojeným silám Ukrajiny, ktoré brania svoju vlasť.

Pre krajinu, kde prebieha vojna, kde denne zomierajú ľudia, sú ničené domovy, infraštruktúra, kultúrne pamiatky a ktorá bojuje o svoju existenciu, len preto, že jej oveľa silnejší, môžeme povedať, obrovský sused sa rozhodol, že ho dostatočne nepočúva a neváži si jeho priazeň, nie je nič dôležitejšie, ako možnosť sa brániť agresii a obrániť svoje územie. No a to sa nedá bez rovnakých prostriedkov aké používa agresor, teda zbraní. Som presvedčený, že Ukrajina má právo sa brániť a my máme povinnosť jej v tom pomáhať, pretože Ukrajina vedie spravodlivý boj za svoju existenciu.

Tu podľa môjho názoru veľmi jasne vidíme, aké neskutočne efektívne sú dezinformačné kanály na Slovensku, pokiaľ ide o podnecovanie k nenávisti. Ukrajina si predsa vojnu sama nezapríčiniła. Celému svetu je zrejmé, že v tomto prípade je Rusko agresorom, ktorý Ukrajinu bezdôvodne napadol. Položme si otázku. Ak by bola napadnutá Slovenska republika niekým veľkým a silným, tak by sme sa mali automaticky vzdať, alebo sa brániť a nepoddať sa brutálnej agresii? Jednoznačne brániť a to všetkými dostupnými spôsobmi a prostriedkami.

► **Neraz sa stretávame s názorom, že NATO sa zapája do vojny na Ukrajine.**

Pokiaľ ide o vojenskú pomoc – často sa mylne objavuje informácia, že NATO podporuje vojnu na Ukrajine, keď tam posielajú vojenskú techniku, zbrane a pod. Toto nie je samozrejme pravda. NATO ako organizácia sa do tejto vojny nezapája, ani sa nemôže zapojiť, pretože Ukrajina nie je jeho členským štátom. Na druhej strane, NATO nemôže prikázať, ale ani zakázať svojim členským štátom, ak sa sami suverénne rozhodnú, že chcú pomôcť. A toto sa aj reálne deje. Aj po roku a pol vojny vidíme masívnu podporu zo strany štátov EU a iných štátov demokratického spoločenstva. Podporovať Ukrajinu v obrane nie je len správne, ale aj nevyhnutné, pretože nikto si neželá, aby sa konflikt rozšíril za jej hranice.

► **Ako vie prispievať NATO k tomu, aby Európa bola bezpečná, a aby sa nestalo aj nejakej inej krajine, že bude napadnutá?**

NATO prostredníctvom opatrení na posilnenie bezpečnosti svojich členov, prijatých po anexii Krymu, jednoznačne prispelo k bezpečnosti minimálne tej časti Európy, ktorá je členom Aliancie. Prijaté opatrenia na odstránenie agresora, ktoré sa prejavujú napríklad viditeľnou prítomnosťou jednotiek NATO v Európe, ale aj skonkretizovaním obranných plánov Aliancie, ktorá napríklad pripraví na prípadné nasadenie

Prezatie velenia nad jednotkou NFIU SVK – plk. Kurilla, 1. 8. 2022

300 tisíc vojakov Aliancie, no najmä prostredníctvom zásady kolektívnej obrany štátov, na ktorej NATO stojí.

Ak hovoríme o posilnení obrany Slovenskej republiky, tak sa pracuje na plánoch, ktoré definujú Aliančné jednotky, ich požadované spôsobilosti, spôsoby nasadenia a rýchlosť, akou budú schopné zasiahnuť na obranu Slovenskej republiky.

V dnešnej dobe si všetci uvedomujeme silu spoločenstva. Najlepším dôkazom sú Fínsko a Švédsko, ktoré sa po rokoch neutrality rozhodli, že chcú patriť pod ochranný dáždnik NATO, pretože si uvedomujú, že v súčasnosti nie je bezpečnejšia alternatíva ako ochrániť svoju krajinu a jej hranice.

► **Máte za sebou skúsenosti zo zahraničných misí na Cypre a v Afganistane, v akých pozíciách ste tam pôsobili?**

Dost významnú časť svojej vojenskej kariéry som pôsobil v operáciách NATO a v štruktúrach NATO. Moja prvá medzinárodná skúsenosť v operácii medzinárodného krízového manažmentu bola na Cypre, kde sme v roku 2001, ako Slovenská republika preberali zodpovednosť za jeden sektor tohto rozdeleného ostrova. Ja som pôsobil na veliteľstve misie v Nicosii, na spoločnom operačnom centre ako operačný dôstojník.

V rokoch 2005 – 2008 som pôsobil na Spojeneckom veliteľstve pozemného kompo-

Náš tím počas kampane WeAreNATO na Festivale letectva v Piešťanoch, 20. – 21. 5. 2023

Prezentácia a info kampaň NFIU SVK na Festivale letectva v Piešťanoch, 20. – 21. 5. 2023

Vlajky aktuálnych prispievateľských krajín do NFIU SVK

mentu v Nemeckom Heidelbergu, súčasťou ktorého bolo nasadenie do operácie ISAF v Afganistane, kde sme prebrali kľúčové pozície velenia tejto operácie v Kábule. Tam som pôsobil ako vedúci smeny „Shift Director“, spoločného operačného centra „JOC“ a mal som na starosti prípravu, vykonávanie, riadenie a monitorovanie všetkých operácií, ktoré prebiehali na území Afganistanu.

Ďalšie nasadenie som vykonal v rokoch

2013-2014, kde som pôsobil opäť na veliteľstve ISAF v Kábule, pol roka som pôsobil na pozícii šéfa jednej z buniek divízie, ktorá zodpovedala za dlhodobé plánovanie operácie a ďalší polrok som bol zástupcom veliteľa tejto divízie, ktorým bol britský generál. Zodpovedal som okrem iného na svojej úrovni za plánovanie a vykonanie prezidentských volieb a transformáciu bojovej operácie ISAF na asistenčnú operáciu RS, no nie tak, ako sa de facto ukončila.

Prezentácia NFIU SVK a spolupráca s MZV v rámci Dňa otvorenej diplomacie na MZVaEZ SR, 17. 6. 2023

› Máte skúsenosť z pôsobenia na misií v Afganistane aj z nebezpečných situácií?

Operácia ISAF v Afganistane bola bojová a pre nás vojakov sa stala príležitosťou priblížiť sa a pôsobiť v podmienkach, na ktoré sa celý život pripravujeme. Okrem určitej výnimky pre špeciálne sily, náš mandát nezahrňoval zapojenie sa do bojových operácií. Napriek tomu prišlo počas môjho pôsobenia v rokoch 2013 – 14 k stratám v radoch príslušníkov OS SR nasadených v tejto operácii. Najprv to bola strelba príslušníka Afganskej armády proti nám spojencom s jedným mŕtvym a dvoma ťažko zranenými vojakmi a následne odpal samovražedného útočníka, ktorý zabil našich dvoch z nás.

Osobne som v tejto operácii nemusel použiť na svoju obranu zbraň, čelil som však sporadickým útokom Talibanu na veliteľstvo v Kábule, hrozbe samovražedných útokov proti vojakom ISAF a zažil som

strelbu z ručných zbraní počas preprav vrtníkom, bez zásahu osádky aj pasažierov.

› Vaša pôsobnosť je priamo vo Vajnoroch. Navštevujete aj našu mestskú časť?

Myslím, že všetci sme cítili, že život po takmer dvojročnom období kovidových obmedzení sa vracia do normálu veľmi pomaly. Tento rok nám konečne ponúka viac možností zapájať sa do verejných podujatí, a to sa snažíme aj využiť. Jednou z našich priorít v tomto roku bolo v oblasti verejných komunikačných aktivít opätovne naštartovať vzťahy práve s Vajnormi, ako mestskou časťou, v ktorej denne žijeme. V tomto cítime veľkú podporu zo strany vedenia Vajnor, za čo sme veľmi vďační. Zúčastnili sme sa pietneho aktu kladenia vencov, budeme súčasťou alegorického sprievodu počas Dní Vajnor a veríme, že podobných príležitostí bude pribúdať. Je dôležité, aby ľudia vnímali, že nie sme cudzinci ani nepriatelia, ale sme tu preto, aby sme pomáhali.

› Je tu nejaké miesto, ktoré ste si obľúbili?

Mám veľmi rád atmosféru vo Vajnoroch a známy imidž „dedina v meste“, ktorý si stále zachovávajú. Je príjemné si posediť na lavičke v oddychovej zóne v centre, ktorá je plná zelene. A keď k tomu pridáte vynikajúci zákusok z neďalekej cukrárne pohoda je prítomná.

Voľby do Národnej rady Slovenskej republiky

sobota 30. september 2023 od 7.00 do 22.00 h

PRÁVO VOLIŤ

Právo voliť do Národnej rady Slovenskej republiky má občan Slovenskej republiky, ktorý najneskôr v deň konania volieb dovŕšil 18 rokov veku a nenastala u neho prekážka práva voliť. Prekážkou práva voliť je zákonom ustanovené obmedzenie osobnej slobody z dôvodov ochrany verejného zdravia.

SPÔSOB VOĽBY

Volič môže voliť na území Slovenskej republiky

- › vo volebnom okrsku, v ktorého zozname voličov je zapísaný, alebo
- › v ktoromkoľvek volebnom okrsku na základe hlasovacieho preukazu.

Volič môže voliť mimo územia Slovenskej republiky poštou, ak

- › nemá trvalý pobyt na území Slovenskej republiky a bol na základe žiadosti zapísaný do osobitného zoznamu voličov,
- › má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky a v čase volieb sa zdržiava mimo jej územia a o voľbu poštou požiada obec, v ktorej má trvalý pobyt.

HLASOVACÍ PREUKAZ

Volič, ktorý má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky a v deň konania volieb nebude môcť voliť v mieste svojho trvalého pobytu vo volebnom okrsku, v ktorého zozname voličov je zapísaný, môže požiadať obec svojho trvalého pobytu o vydanie hlasovacieho preukazu. Obec na základe žiadosti voličovi vydá hlasovací preukaz a zo zoznamu voličov ho vyčiarkne s poznámkou o vydaní hlasovacieho preukazu. **Obec vydá hlasovací preukaz voličovi bezodkladne, najskôr však 45 dní pred dňom konania volieb, t. j. 16. 8. 2023.** Hlasovací preukaz oprávňuje na zápis do zoznamu voličov v ktoromkoľvek volebnom okrsku, teda aj vo volebnom okrsku, v ktorom bol pred vydaním hlasovacieho preukazu zapísaný v zozname voličov.

Volič môže požiadať o vydanie hlasovacieho preukazu osobne, v listinnej podobe, elektronicky (e-mailom alebo prostredníctvom osoby splnomocnenej žiadateľom.

› **Osobne**, najneskôr posledný pracovný deň pred konaním volieb (t. j. najneskôr 29. 9. 2023) v úradných hodinách obce. Obec vydá hlasovací preukaz bezodkladne.

› **Písomne (v listinnej forme)** tak, aby žiadosť o vydanie hlasovacieho preukazu bola doručená obci najneskôr 15 pracov-

ných dní pred dňom konania volieb (t. j. najneskôr 8. 9. 2023).

› **Elektronicky (e-mailom)** tak, aby žiadosť o vydanie hlasovacieho preukazu bola doručená obci najneskôr 15 pracovných dní pred dňom konania volieb (t. j. najneskôr 8. 9. 2023). Obec na tieto účely zverejňuje na svojom webovom sídle elektronickú adresu na doručovanie žiadostí.

› **Prostredníctvom osoby splnomocnenej žiadateľom** možno požiadať o vydanie hlasovacieho preukazu najneskôr v posledný deň pred dňom konania volieb (t. j. najneskôr 29. 9. 2023).

Žiadosť musí obsahovať údaje o voličovi meno a priezvisko, rodné číslo, štátnu príslušnosť, adresu trvalého pobytu (obec, ulica, číslo domu), korešpondenčnú adresu, na ktorú obec doručí hlasovací preukaz. Obec zašle hlasovací preukaz voličovi na adresu trvalého pobytu, ak v žiadosti neuvedie inú korešpondenčnú adresu, najneskôr tri pracovné dni od doručenia žiadosti. Obec zašle hlasovací preukaz na adresu uvedenú v žiadosti doporučenou zásielkou „Do vlastných rúk“.

Ak volič v písomnej žiadosti alebo elektronickej žiadosti uvedie, že hlasovací preukaz prevezme iná osoba, musí v žiadosti uviesť jej meno, priezvisko a číslo občianskeho preukazu. Táto osoba je povinná prevziať hlasovacieho preukazu potvrdiť svojím podpisom.

VOĽBA POŠTOU

Volič môže voliť mimo územia Slovenskej republiky poštou, – ak nemá trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, – má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky a v čase volieb sa zdržiava mimo jej územia, a v zákonom stanovenej lehote najneskôr 52 dní pred dňom konania volieb (t. j. najneskôr 9. 8. 2023) požiadal Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky o voľbu poštou.

INFORMOVANIE VOLIČOV

Mestská časť je povinná doručiť najneskôr 25 dní pred dňom konania volieb (t. j. najneskôr 5. 9. 2023) spolu so zoznamom zaregistrovaných kandidátov do každej domácnosti oznámenie, v ktorom je uvedený čas konania volieb, volebný okrsk, volebná miestnosť, stručný spôsob úpravy hlasovacieho lístka a povinnosť voliča preukázať sa pred hlasovaním preukazom totožnosti

Každý volič má právo v úradných hodinách miestneho úradu si overiť, či je v stálom zozname voličov zapísaný.

VOLEBNÉ OKRSKY A MIESTNOSTI

V súlade s § 8 ods. 1 zákona NR SR č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov bolo v mestskej časti Bratislava-Vajnory pre voľby do Národnej rady Slovenskej republiky, ktoré sa uskutočnia v sobotu 30. septembra 2023 v čase od 07.00 do 22.00 h, vytvorených 5 volebných okrskov a určené volebné miestnosti a ulice patriace k príslušným volebným okrskom v mestskej časti Bratislava-Vajnory.

› **Volebné miestnosti pre volebné okrsky 1 a 2:** Základná škola Kataríny Brúderovej, Osloboditeľská 1

› **Volebné miestnosti pre volebné okrsky 3, 4 a 5:** Základná škola s materskou školou sv. Jána Pavla II. Osloboditeľská 27

Volebný okrsk č. 1: Alviano, Dorastenecká, Pod krížom, Pri majeri, Pri nadjazde, Pri pasienku, Pri pekárni, Pri potoku, Pri rybníku, Pri starom letisku, Pri šanci, Regrútska, Rybníčná, Šutráková, Tibenského, Tuhovská

Volebný okrsk č. 2: Buzalkova, Pračanová, Šinkovská, Široká, Za mlynom, Zbrody

Volebný okrsk č. 3: Čierny chodník, Kúkolová, Nové Šuty, Šuty, Tomanova, Uhliská, Veľké Štepanice

Volebný okrsk č. 4: Hospodárska, Kataríny Brúderovej, Na jarku, Ochotnícka, Roľnícka, Za humnami, lokalita Vajnorské jazerá

Volebný okrsk č. 5: Baničova, Jačmenná, Koncová, Koniarkova, Kratiny, Na doline, Nad jazierkom, Nad Váľkom, Nemecká dolina, Osloboditeľská, Pod lipami, Pod Váľkom, Pri pastierni, Pri Struhe, Skuteckého, Šaldova, Za farou, Zátareckého

–
Ďalšie informácie k voľbám do Národnej rady Slovenskej republiky sú uverejnené na webovej stránke www.minv.sk/?volby-nr-sr alebo Vám poskytne Gabriela Zemanová, poverená prípravou volieb v MČ Bratislava-Vajnory, tel. 02/212 95 233, 0911 821 617, e-mail gzemanova@vajnory.sk

Z dejín a pôsobnosti mníšskych rádov v Európe

Cisterciiti a Vajnory

Text: Doc. PhDr. Michal Slivka

Mníšstvo v stredovekej sociologickej kompletnosti je javom rovnako spoločenským a kultúrnym, teda nielen náboženským či ideologickým. Bohaté dejiny mníšstva možno sledovať od 5. storočia najprv v Egypte a Palestíne a neskôr od 5. storočia aj v Itálii a južnej Gálii, keď sa formujú prvé rehoľné spoločenstvá. V prvej polovici 6. storočia zakladá sv. Benedikt (480 – 558) kláštor na Monte Cassino pre tam žijúcu komunitu a okolo roku 535 vytvoril pre ňu regulu. Jeho spoločenstvo mníchov je rodinou žijúcou pod jednou strechou alebo okolo jedného vnútorného dvora, na čele ktorého je opät ako otec spoločenstva, a tak kláštor pôsobí ako rodinné sídlo. Jeho nasledovníci benediktíni mali tak podľa predpisu štandardnú procedúru života, skladajúcu sa z modlitieb, práce a štúdia, ktoré naplňali dni v liturgickom roku. Ich misijné priekopnícke dielo sa dotýkalo celej Európy, nevynímajúc ani naše územie, a to už na začiatku 9. storočia (Nitra).

V priebehu ďalších storočí. dochádza k ich reformnému spôsobu života, ktorý v tzv. monastickom storočí (11. – 12. stor.) vygeneroval tri samostatné rehole: cisterciiti, kamalduli a kartuziáni, a to najmä na území Francúzska a v italskom Camaldoli (pustovnícky ideál). K nim možno ešte pridať rehoľných kanovníkov, naviazaných na starokresťanský život apoštolov – vita apostolica – s ich svojbytnou vetvou tzv. premonštrátov podľa reguly sv. Augustína. Ich pôsobnosť na území celej Európy, ako programovo budovali civilizáciu európskeho kontinentu, uniká našej predstavivosti. A to v každom ohľade spoločenského života. V rovine sociálnej, kultúrno-vzdelanostnej, v technickom pokroku v každej oblasti, najmä v stavebno-architektonickom prejave (benediktíni ako nositelia románskeho slohu, cisterciiti ako pionieri gotiky).

Osobitnú dejinnú kapitolu predstavovala rehoľa cistercitov (založená v roku 1098), ktorá sa neskôr priamo dotkla aj dejín Vajnory.

Cisterciiti pri práci

Rehoľa vznikla za dramatických okolností, keď časť mníchov z benediktínskeho opátstva v Molesme opustila kláštor, aby pod vedením opáta Roberta založila nový rehoľný dom pomenovaný Cistercium podľa mílnika starorímskej cesty, ktorá tadiaľ prechádzala (Cis tercium lapidem miliarum). Po francúzsky sa toto miesto, ležiace asi 20 kilometrov južne od Dijonu, nazývalo Citeaux. Na rozdiel od benediktínov cisterciiti predstavovali pevne prepojenú organizačnú štruktúru s centrom v Citeaux, ku ktorému sa pomocou filiačných väzieb vzťahovali všetky ostatné kláštory. Zatiaľ čo benediktíni budovali svoje kláštory na vyvýšeninách (často na pohanských kultových miestach), cisterciiti vyhľadávali pre svoje sídla údolia a blízkosť vodných tokov.

Jeden z najvýznamnejších zakladateľov rádu mysliteľ nazvaný Doctor mellifluus (medom oplývajúci učiteľ) sv. Bernard (+1153) to zdôvodnil ekonomickými dôvodmi: Nemáme totiž na horách sádzať stromy, vzdelávať hornaté oblasti, lebo sú často suché a kamenité. V údoliach je úrodná pôda, tam prosperujú rastliny, tam je klas plný. Údolia tiež budú prekypovať obilím. Benediktovo heslo

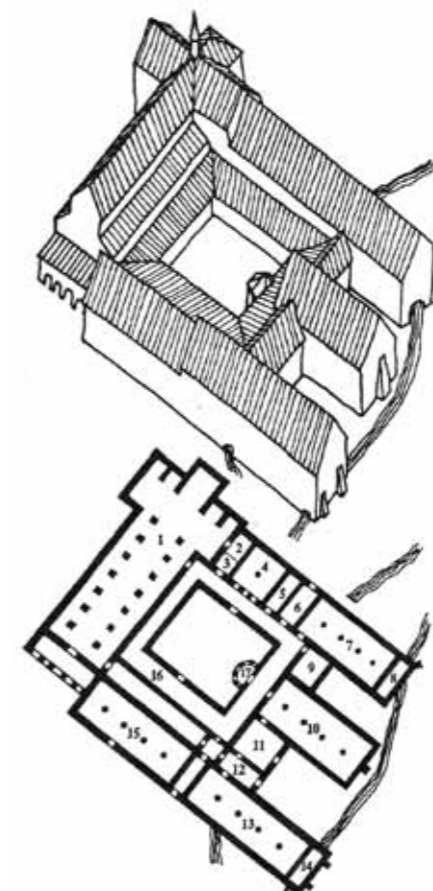
Ora et labora (modli sa a pracuj) stalo sa ich programom a uplatňovali ho do dôsledkov. Nové kláštory vznikali niekoľkokrátým spôsobom. Rádovým predstavám najlepšie zodpovedal postup odštúpenia sa z niektorého veľkého kláštora. Tiež založenie svetskou alebo cirkevnou osobou (často kráľovská fundácia), pričom vopred musel mať svoje „veno“ pôdy, prípadne peňažné dary alebo darovanie ľudí, ktorí. mali pre budúci kláštor pracovať. Kultivácia krajiny formou zúrodňovania zverených pozemkov (odvodňovanie močiarov, budovanie mlynov, rybníkov a podobne), kľčovanie lesov, a to aj pre zakladanie nových dedín, všetko slúžilo na pretváranie krajiny „na obraz Boží“. V ekonomickom modeli budovali svoje hospodárske dvory tzv. grangie (od granulum zrno), na ktorom pracovali laickí bratia, tzv. konverši. Za prvých sto rokov vzniklo približne 500 opátstiev a na konci stredoveku existovalo 850 mužských kláštorov a viac ako 12000 ženských.

Už v roku 1120 prekročili prví cisterciitiskí mníši Alpy a usadili sa v severnej Itálii, potom v roku 1123 vznikol najstarší kláštor v Nemecku, následne v roku 1129 v An-

glicku, v roku 1130 v Rakúsku. Na začiatku 12. storočia sa dostali do Čiech, Poľska, ba aj do Škandinávie, a prenikli aj na Iberský polostrov. V Uhorsku sa najskôr usadili v roku 1142 v Cikádore a postupne na ďalších miestach, ktorých sa majetkovo dotkla i slovenská fundácia v roku 1184, viazaná na Bernardov Clairvaux. Pilišský kláštor bol v roku 1967 až 1982 archeologicky odkrytý na ploche 230 x 280 m s nádherným nálezočným materiálom (dnes publikačne vyhodnoteným I. Hollom v roku 2000). Majetky tohoto kláštora boli hlavne v okolí Bratislavy, ale i v hontianskej župe (Santovka, Hontianske Moravce v časti Opátové).

V obnovenej donácii kráľa Bela IV. z roku 1254 sa spomínajú „domy tohože kláštora a vinice v Devíne a Bratislave“ a výsostným príjmom boli mýtnice pod hradom, ako aj tretina mýta vo Štvrtku na Ostrove. Kaplnka ako súkromné oratórium cistercitov stála na východnom okraji mesta, na mieste dnešného uršulínskeho kláštora. Fundácia rakúskeho opátstva v Heiligenkreuzi súvisí s osobou Leopolda III (1095 – 1136) zo slávneho rodu Babenbergovcov, ktorí kláštor stavali v rokoch 1142 – 1177 ako miesto posledného odpočinku. Kláštor je dodnes fungujúci a v roku 2008 sme ho pri slávnosti inštalovania nového opáta navštívili s dp. Petrom Slepčanom a venovali mu novo vydanú monografiu Naše Vajnory. Nádhernú architektúru kláštora zhodnotil vo svojej dizertácii Markus Thome v roku 2007.

Ostrihomský arcibiskup Lodomerius prepustil majetky v Prači „prope Posonium“ opátstvu v Heiligenkreuzi v roku 1297, a to výmenou za Tvrdošovce v Nitrianskej stolici. Ich záujem bol motivovaný vínom a vinohradmi na úpätí Karpát. V roku 1307 cisterciiti odkúpili v Bratislave na Michalskej ulici kúriu, a to za ročný poplatok osem libier starých viedenských denárov a talentum čierneho korenia. Povedľa kúrie stála kaplnka sv. Kataríny, ktorú v roku 1311 kaplán pápežského legáta a kardinála Gentilisa daroval cistercitom. Odtiaľ spravovali majetkové vlastníctvo v chotári Vajnory až do roku 1525, keď ich spolu s kúriou na základe zmluvnej dohody odstúpili mestu Bratislava. V spomenuťom dokumente z roku 1307 sa po prvýkrát použil názov Weinarn, teda Vajnory, čo bolo v uhorskej písomnej praxi výnimkou, nakoľko sa chotáre názvy pomaďarčovali. V listine sa to náležite vysvetľuje in vulgari thetonico, teda v ľudovej nemčine, čo azda bolo pridaním rakúskych mníchov. Treba tu pripomenúť, že do „cisterciitskej ekonomiky“ patril aj obchod, ktorý sa realizoval v mestských centrách. Ich mestské dvory sa stali skladiškami poľnohospodárskeho tovaru, ba aj remeselníckych výrobkov či v našom prípade aj kvalitného vína. Aj v tejto oblasti vidno ich

LEGENDA K PLÁNU KLÁŠTORA CISTERCITOV

1. Kostol
2. Sakristia
3. Armarium (miesto na ukladanie kníh)
4. Kapitulná sieň
5. Schodisko do dormitára na poschodie (spoločná spáľňa)
6. Hovorňa
7. Pracovný priestor mníchov
8. Toalety mníchov (na poschodí)
9. Ohrieváreň
10. Refektár (jedáleň mníchov)
11. Kuchyňa
12. Hovorňa
13. Refektár (jedáleň) konvršov
14. Toalety konvršov (na poschodí)
15. Zásobáreň
16. Križová chodba
17. Studničná stavba

podnikateľského ducha, a to predovšetkým predajom kvalitných výrobkov a za nižšiu cenu. Vyplýva to aj z predpísanej Benediktovej reguly (kap. 57), v ktorej je apel chrániť sa akéhokoľvek podvodu a „pri určovaní cien sa nesmie votrieť zlo lakomstva, ale nech sa vždy predáva o niečo lacnejšie, ako to môžu ponúkať svetskí ľudia“.

V Bratislave, pravdepodobne na mieste klariského kláštora, existoval ani nie jedno polstoročie ženský kláštor cistercitiek, o ktorom je prvá písomná zmienka z roku 1235, keď zbožné ženy (beginky?) boli na pápežskú intervenciu privtelené do založeného kláštora. V ich vlastníctve bol istý pozemok zvaný Tors (dnes Nová Lipnica), dve vinice v Čeklísi (dnes Bernolákovo), lúka pri rieke Vydrice a mlyn na dva kamene v obci Kuchyňa na Záhorí. Z týchto majetkov životne existovali, i keď na nich nepracovali. V kráľovskej listine Ondreja III. z 26. októbra 1297 sa uvádza, že cisterciitky už dlhšiu dobu kláštor neobývajú a „majetky kláštora na území mesta Bratislavy už vyše dvadsať rokov ostali bez vlastníka“. Z tohto dôvodu kláštor a majetky odovzdali klariskám, a to so súhlasom kráľa i mestskej rady.

Na cisterciitskom ráde je zaujímavá originálna, jedinečná konštitúcia. Práve ona ovplyvnila všetky nasledujúce rehole, ktoré časom

ovplyvnili myslenie Cirkvi na Západe ako celku. Dejiny rehole a jednotlivých kláštorov sú dnes dopodrobna spracované a vykazujú veľkú bibliotéku prác a monografických spracovaní jednotlivých opátstiev. Dnes by sme mohli hovoriť o Prvej európskej únii, ktorú programovo vytvárali na každom európskom priestore. Ich dominantnú osobnosť Sv. Bernarda, v literatúre označovaného ako „muža 12. storočia“, stále málo docenujeme, napríklad aj v horlivosti a propagácii mariánskeho kultu (ich kostoly boli zasvätené Panne Márii), ale aj apelu na svojich spolubratov, aby sa zriekli všetkého, čo sa mohlo včleniť do záležitostí vonkajšieho sveta.

—
Odporúčaná literatúra:
 Hugh Lawrence: *Dejiny stredovekého mníšstva*. Praha 2001
 Kristina Krügerová: *Řády a kláštory*. Praha 2008.
 Ferenca Levente Hervay: *Ciszterciiek*. Budapest 2005.
 Kateřina Charvátová: *Dějiny cisterckého rádu v Čechách 1142 – 1420*. Praha 1998.
 Michal Slivka: *Cisterciiti na Slovensku*. In: *Archaeologia historica (Brno) 16, 1991, str. 101 – 117.*

Osudové spojenie osvietennej osobnosti Ferdiša Jurigu s Vajnormi (6)

Text: Stanislav Bachleda
Snímka, reprodukcia: archív

Rok 1914. Nádeje, ktoré sa do arcikniežaťa Františka Ferdinanda vkladali a v ktoré národovci dúfali, sa v deň jeho zastrelenia 28. júna 1914 v Sarajeve rozplynuli. Slovenskí národovci sa ocitli bez vyhliadok na lepšiu budúcnosť. Nesloboda a národný útlak sa stupňovali, a tak každé slovo, povedané či napísané, pôsobilo na nejednotný slovenský národ stmelujúco. Túto skutočnosť si v tomto čase veľmi jednoznačne uvedomoval najmä vajnorový farár Dr. Ferdinand Juriga, poslanec uhorského snemu, skvelý rečník, brilantný štýlista. Napriek každodennému prenasledovaniu a útlaku vehementne bojuje za národné práva nielen na parlamentnej pôde, ale najmä v domácom prostredí a prostredníctvom dostupných prostriedkov, akými boli kázne, osveta, osobné angažovanie a najmä písané slovo.

Ferdinand Juriga s talianskym generálom Luigim Giuseppe Piccionem, vrchným veliteľom československého vojska na Slovensku.

Uvedomuje si však, že nejednota, nevzdelanosť, alkoholizmus „nahnaly ľudí na osobné chodníčky a zabily ducha nie v jednom. Náš národ je jak roztrepáný krádel sokolov a každý v svojom kúte stonie, stará sa a starne v starostiach o nahý

život, o skyvu chleba, o kúsok rúcha.“ Tak bolestne pociťuje Juriga stav svojho národa.

Zaujímavým faktom je, že Juriga ani rad ďalších národných buditeľov ešte nemali v tých časoch jasnejšiu predstavu, v akom

štátnom zriadení by sa Slováci mali ocitnúť. Nielen štúrovci, ale ani neskorší činitelia či organizácie nepredpokladali, že by to mal byť demokratický útvar. Túžili aspoň po autonómii v rámci Habsburskej ríše, prípadne kráľovstva Československého.

Potvrzuje to rad Jurigových vystúpení i rokovania exilových organizácií, napríklad aj z roku 1915 v Petrohrade, kde sa konštatuje v Správe Česko-slovenských spolkov v Rusku: „Považujeme za samozrejmu politickou zásadu, že v budúcim kráľovstve Česko-slovenském vedle hlavního sněmu pro společné záležitosti Slovenska, že Slovensko v politickém a jazykovém ohledu má býti samosprávné.“ O samostatnom slovenskom národe sa však nehovorí, len o dvoch spisovných jazykoch jedného národa československého. A to Jurigovi prekážalo, lebo uznania národnej samostatnosti sa domáhal aj za cenu rôznych perzekúcií i väznenia. Horlil aj za väčšiu odhodlanosť a bojovnosť, dokonca bol ochotný uznať myšlienku, že „národ, ktorý nevie zbraňou narábať, nikdy si nevydobyje úplného práva.“ A tomu sa mal naučiť vo vojne, aj keď ju z duše nenávi-

Juriga pri mhye Gen. Štefánka vo Vanoroch

del. Odmietal aj spojenectvo s Ruskom, najmä keď spoznal vedecké práce Tomáša G. Masaryka o predrevolučnom Rusku. Spočiatku sa mu revolúcia pozdávala ako prostriedok na nadobudnutie nezávislosti, avšak keď zistil, aké dôsledky spôsobila tá bolševická, takýto postoj zavrhol.

Vajnory mu boli nielen poľom duchovným, ale aj politickým, kde nachádzal pochopenie, ústretovosť, podporu, ktorá ho poháňala v jeho aktivitách. Miesto svojej pôsobnosti niekoľkokrát ochránil pred pohromou, osobitne počas vojny, keď napriek tomu, že ho neustále sledovali detektívi pripravení kedykoľvek ho zatknúť, získal si aj dôveru vojska, ktoré sa vo Vajnoroch usadilo. Svojou diplomaciou, pohotovosťou a sugestívnym prejavom presvedčil aj veliteľa, aby sa vojsko k Vajnorákovi správalo slušne, aby neplienilo. Prostredníctvom svojich farníkov vutušil túžbu ľudí a proklamoval ich ako vzor pre široké okolie i ostatné časti územia, kam vydavateľa mohli dopraviť Slovenské ľudové noviny s jeho článkami, ktorých bolo niekoľko stovák a ktoré zakaždým oslovovali desaťtisíce čitateľov.

Keď prvá svetová vojna trvala už dva roky, a mnoho ľudí si myslelo, že sa blíži ku koncu, Juriga jej predpovedal trvanie, ktoré sa naplnilo. Nelenil, bojoval, brojil, postupne si uvedomoval, že perspektíva kráľovstva nie je reálna, že slovenský národ sa bude môcť rozvíjať len v demokratickom systéme, kde okrem politickej a jazykovej bude aj národná samostatnosť, aká sa črtala v snahách osvietených dejateľov najmä v zahraničí, zvlášť v USA. Túto nádej podnecovala uzavretá Clevelandská dohoda, prvý oficiálny dokument o spoločnom postupe Čechov a Slovákov v boji za národné oslobodenie, uzavretá v októbri roku 1915, v ktorej účastníci deklarovali existenciu dvoch samostatných národov aj so samostatným riadením.

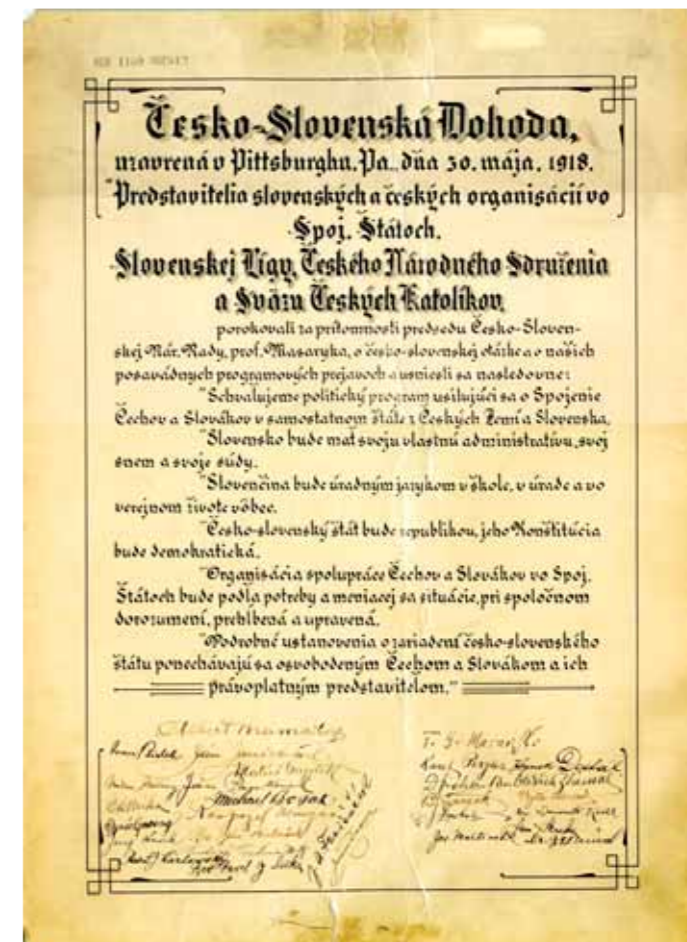
Znamenalo to federatívny zväzok s úplnou národnou autonómiou Slovenska, s vlastným snemom, s vlastným štátnou správou, úplnou kultúrnou slobodou, teda i s úplným používaním jazyka slovenského, vlastnou správou finančnou a politickou, so štátnym jazykom slovenským. Nahradila ju v opatrnejšom duchu písaná Pittsburská dohoda politického charakteru, ktorú 30. mája 1918 v americkom Pittsburghu podpísali zástupcovia Slovenskej ligy v Amerike, Českého národného združenia a Zväzu českých katolíkov, tiež aj Tomáš G. Masaryk, neskôr prvý prezident Československej republiky, s ďalšími 11 Čechmi a 17 Slováckmi. Týmto dokumentom predchádzalo memorandum z 10. septembra 1914 uverej-

nené vo viacerých jazykoch s požiadavkou: „Žiadame pre slovenský národ úplnú samosprávu a voľnosť sebaurčovania tak na politickom, ako aj na kultúrnom a hospodárskom poli“. Dokonca sa zjavujú aj názory, že by sa mali zmeniť hranice ríše. Keďže bola vojna, táto iniciatíva amerických Slovákov nemala možnosť uverejnenia v Rakúsko-Uhorsku, a tak trvalo ešte niekoľko rokov, kým sa pomery zmenili.

Ferdiš Juriga bol však rôznymi kanálmi informovaný o prvých podnetoch smerujúcich k národnému osamostatneniu. Známe sú jeho vystúpenia v uhorskom sneme za podpory osvietených národovcov

z Rumunska, ktorí ho počas prejavov chránili vlastnými telami. Vystúpenia to boli natoľko netradičné, takmer revolučné, že nechýbalo veľa a bolo by došlo k bitkám medzi poslancami. Nielen v parlamente, ale aj doma mal problémy pre svoje národné iniciatívy. Dokonca mu ostrihomský arcibiskup kardinál Černoch navrhoval, aby sa na isté obdobie zriekol farnosti, lebo ho chceli opäť uväzniť. Musel sa prispôbiť, avšak na druhej strane dokonca podporoval prípravu prevratu s revolucionárskou organizáciou Zelený káder, ktorá mala v tom čase už takmer dve až štyritisíc mužov. Ním vyhlásené sebaurčovacie právo v parlamente malo byť signálom na vypuknutie prevratu v Uhorsku. Dňa 19. októbra 1918 predneseným Ohlasom samourčovacieho práva Slovenského národa revolúcia a politické zmeny vrcholili miestami aj s krviprelieváním.

Dňa 28. októbra 1918 sa zrodila prvá Československá republika. Zhromaždenie dvoch významných osobností národného diania v Martine 30. októbra 1918 ustanovením Slovenskej národnej rady (SNR) ako jedinej predstaviteľky oprávnenej vystupovať v mene slovenského národa a následnom uverejnení Deklarácie slovenského národa, ktorej spoluautorom bol aj Juri-

2. Pittsburská dohoda 31. mája 1918

ga, jej vznik jednomyselne podporilo. Nebol by to Juriga, aby pri tejto príležitosti neinicioval rad ďalších udalostí či činov. Jedným z nich bol aj podnet pre básnika Jána Donovana-Tichomíra, ktorý vytvoril epickú báseň Slovenská hymna pre chrám, skvostne kompozične spracovaná národným umelcom Mikulášom Schneiderom Trnavským a ktorá sa tak zriedkavo v slovenských chrámoch spieva.

Ferdinand Juriga bol nadšeným podporovateľom tohto procesu a vzniku republiky. Neprípadovalo do úvahy, aby nebol súčasťou tejto dejinnej udalosti. Ponáhla sa do Prahy, kde sa 14. novembra 1918 konalo zasadnutie Národného zhromaždenia Československej republiky, na ktorom sa utvorila aj prvá vláda na čele s Karлом Kramářom. Členom parlamentu sa stáva aj Ferdinand Juriga. A ďalej bojuje za práva a uznanie svojho ťažko skúšaného národa.

—
Zdroj: Blahozvešť kriesenia slovenského národa a slovenskej krajiny, Nakladateľstvo Urbánka a spol. Trnava, 1937, Internet, Dokumenty slovenskej identity a štátnosti I., II. 1998

Čo hovorí kronika Prešporská obec Vajnory (18)

Text: V. Fekete: Prešporská obec Vajnory (kronika)

Predchádzajúca časť nášho exkurzu do minulosti Vajnor sa venovala spôsobu obliekania sa tunajších mužov, ako vyzeral pracovný odev i slávnostný kroj, taký príznačný pre túto rázovitú obec. Kronika priniesla aj poznatky o tom, ako sa piekol chlieb, ako sa rodili posúchy, opantance, žgance a lokše. V tomto pokračovaní sa dozvieme, aké slávnostné chvíle prinášali populárne vajnorské zabíjačky, ale aj aké náročné a vysilujúce bolo pranie spodnej bielizne ešte počas chladných jarných dní či v lete, i o tom, že ženy si vedeli túto prácu spestriť nielen spevom, ale aj dobrým jedlom alebo hriatym. Navyše každá takáto práca prinášala aj vzájomnú pomoc nielen príbuzných, ale i susedov. Dôležitým momentom bolo medziludské porozumenie, ktoré malo na dedinách vždy hlbší význam než v mestách.

Zabíjačky boli vo Vajnoroch vždy slávnostnou chvíľou a vždy a všade sa jej venovala dôležitá pozornosť. Preto opíšeme zo spomienok tých starších túto atmosféru trvajúcu takmer počas dvoch dní. Už večer deň pred zabíjačkou nanosili deti do pripravenej vody, asi 20 vedier. Skoro ráno okolo štvrtej hodiny sa zapálili pod kotlom, potom sa išlo obriaďiť dobytok a zatiaľ voda veselo vrela. Chlapi si pripravili medzi tým rám, keď sa ešte stačili potúžiť vínom z pivnice majiteľ, dali koryto, nabrusili nože, nanosili hrnce na krv. Mládež krájala v izbe žemle, cibuľu, cesnak a rezala nitky na jaternice a jelitá. Keď toto bolo všetko pripravené, gazdiná šla s nápojom pre ošípanú, vliala jej trochu do žlabu, keďže už deň predtým nedostala husté žrádlo, bola citlivá na to a hneď sa vrhla na to. Potom jeden mocnejší vošiel do chlieva odzadu priviazal ošípanej slučku na nohu a dvaja vpredu chytili ju za uši a vytiahli von pred chliev, kde bola naspaná čerstvá slama a takto ju zvalili a ten najšikovnejší jej vrazil ostrý nôž do srdca. Gazdiná medzi tým stačila podložiť veľký hrniec, aby sa krv liala doň, z ktorej sa potom robili jelitá. Niekedy, keď bola ošípaná veľmi divoká, utiekla spod noža. Zabitú ošípanú potom vložili do koryta, podložili pod ňu ret'aze a takto ju vo vriacej vode prevracali,

potom medzi tým ostatní rýchlo čistili štetinu starými lyžicami. Aby bola zabitá ošípaná celkom čistá, zaviezli ju ešte za humnárnu na roľu, tam obarili a slamou opálili, takže bola úplne holá a zrelá na spracovanie. Doma ju zavesili na rám k tomu určený, rozpárali brucho a vybrali črevá. Dievčatá mali za povinnosť očistiť črevá od brušnej blany a potom na hnoji premyť aj päť krát v teplej vode so soľou a nakoniec prídali aj trocha octu. To ešte museli v korytku tieto črevá znova preprať aspoň desať krát v teplej vode. Kým sa črevá pripravovali, gazdiná doniesla varené krúpy, pomleté jätá a rozpustené oškvarky z masti okolo čriev. Jeden. vždy zarábala jaternice a jelitá, ženy zase nadievali do čriev. Muži pripravili tlačenu a mäso na klobásy. Odrezala sa slanina na údenie, šunky i rebrá. To všetko sa dalo do umyťého koryta, kde sa solil asi tri dni a potom v otvorenom komíne v letnej kuchyni údilo. To ešte počas zabíjačky muži triedili všetko, v kotle sa vyvárali jaternice, jelitá a tlačinka a na koniec sa dali do polievky i za tri hrste jaternicovej náplne z jelít. Medzitým všetky susedky si doniesli veľký hrniec na "ovar", takže každý bol účastný zabíjačky.

Po obede, ktorý bol pestrý, sa umýval riad, bola ho fúra. Zatiaľ gazdiná vypráznila masť, ktorú potom liala do veľkých geliet a odkladala do prešovne. Oškvarky boli veľmi cho(u)tné a najviac sa na ne potešili žiaci na svojej desiatej v škole. Títo aj roznášali k rodninám tzv. "výslužku", za čo im tetky a strýcovia, ako aj ostatní príbuzní ku ktorým doniesli výslužku odvdáčili cukríkmi, jablkami ale i korunou.

Večer bol „svinský tanec“, ako sa tomu hovorilo. Prišli všetci, čo pri zabíjačke pomáhali a tiež strýkovia a tety. Mno(ho) jedenia bolo, ale hlavným na začiatku „ovar“, neskôršie jaternice, jelitá, potom hájnická pečienka na víne. Aj koniec sa ako obvyčajne pražili šišky. Pri týchto ceremóniách sa pilo víno, nie však pálenka! Nuž, sú to len spomienky na slávne vajnorské zabíjačky.

Keď sa skončili jarné práce vo vinohradoch, nastalo čistenie nielen doma, ale aj prádla. Bolo to pranie najmä konopných spodných šiat, ktoré bolo za dobu používania značne znečistené. Nuž pozrime sa na ich tzv. technologický postup pri praní. Začalo sa to v letných kuchyniach, po- kiaľ ich niekto mal, tým že sa do nej naložilo aspoň 20 vedier vody. Táto sa zo-

hriala v koryte, kde sa predtým namáčalo špinavé prádlo. Každý kus sa dôkladne namydľil a namydlené šaty sa po kuse vložili do škopka ktorý bol postavený na trojnožke pri kotli a pod ním malý škopík, kam sa voda vypúšťala. Keď bol škop plný prádlom, na vrch sa dala „popelnica“ (plachta) s popolom, ktorá sa zabalila tak, aby sa popol nedostal do prádla. Vriaca voda z kotla sa prelievala na prádlo, nechala asi pol hodiny v zápare a vypustila sa do škopíka dierou na okraji dna. Toto sa vlialo zase do kotla, nechalo zavrieť a opakovalo sa prelievanie vody asi 20 krát. Nakoniec sa ešte horúce šaty na druhý deň ráno kládli buď na káru, alebo do veľkých putní a takto na chrbte sa to nieslo na jazierko pri škole. Bolo toho niekedy v rodine i 5 putní a každá žena(a) si niesla aj vysokú lavicu na ktorej šyt piestou plieskala a omáčala v studenej vode. Čisté prádlo zase nakladali späť do putien, alebo na káru a keď to bolo hotové, doma na humne sa povešalo prádlo na slnenie. Končilo sa to spravidla hostinou. Ženy, susedky a tetky si navzájom pri tejto práci pomáhali a preto si aj spoločne vypili potom hriate, lebo z vody bola každá jedna premrznutá. Jedlo sa pečené mäso a zvyčajne i makové a tvarohové koláče. Gazdiná, kde sa robil tento „oldomáš“, nabalila ženám aj domov výslužku, na ktorú hlavne mladé deti doma čakali.

Biele prádlo plátené a vyšívané, ako i ostatné farebné, sa pralo doma v koryte na „rumple“, alebo dva razy v lete pod vinohradmi na potoku. Tam sa vyviezli najprv korytá, hrnce, trojnožka, šnôry a iné veci. Na dva veľké kamene sa postavili hrnce vody a pod ne sa urobil oheň. Keď bola voda teplá a mydlo uvarené, v korytách v mäkkej vode z potoka sa pralo jemné a farebné prádlo.

Množstvo tohto konopného prádla si môžeme predstaviť tým, že chlapi v tom čase v lete nosili konopné gate i košeľe, ženy konopné rubáše, ale aj rukávce bavlnené a spodničky. Konope si vypestovali sami, ženy upriadali a utkali plátno na plachty a jemnejšie prádlo (64).

—
Jazykovo neupravené, doslovný prepis z kroniky Prešporská obec Vajnory.

Vajnorské futbalové legendy

Ján Fašung

Text: Richard Fekete
Snímky: archív

Skvelí hráči, kvalitní tréneri, funkcionári, dlhoroční hospodári. Predstavili sme Vám už viacero takýchto osobností vajnorského futbalu. Rozhodcovia ale medzi nimi ešte neboli. Raz sa určite dočítate o Jožkovi Pavlíkovi, patriacemu dlhodobo k slovenskej špičke, ktorého zradilo pred dvomi rokmi srdce. Dávno pred ním vyšiel z Vajnor ešte jeden známy muž v čiernom. Dokonca po celej Európe – Ján Fašung. Za náš klub hrával za Žiakov, dorast aj za mužov. Potom sa dal na rozhodcovskú dráhu, na ktorej vydržal 22 rokov. Plynulo prešiel medzi delegátov a túto funkciu plnil pre náš zväz, ale aj UEFA, ďalších 24 rokov. Vďaka svojim pedagogickým vlohám vychoval ako lektor aj ďalšie generácie výborných rozhodcov. O niekoľko mesiacov oslávi 71. narodeniny, čo znamená, že už naplnil vekový limit aj pre túto funkciu. Ako sám hovorí, už bude len preberať pamätne dresy a bilancovať. Určite má čo.

Ján Fašung na ihrisku na Drieňovej

ZAČIATKY VO VAJNOROCH

Prisťahoval sa z Páleniska (pri Slovnafte) ako 9-ročný s rodičmi, ktorí dostávali dom. Otec bol Vajnorák. V tom čase futbalový klub u nás nefungoval. Deti sa ale na ihrisku zgrupovali a koncom 60-tych rokov prišiel nový

impulz. „Chytilo ma to v závere žiackeho veku. Keď som mal tak 14 rokov a začalo sa to obnovovať. Niektorí chalanov oslovil, zorganizoval, a začali sme hrať.“ Trénerov mládeže si už nevybavuje, u mužov ho viedli Milan Belaj, Jozef Páleník, Peter Židovský a Peter Kuchár. Areál bol vtedy zlý. Navyše vedľa bývala pani Feketeová a tá nechcela hráčom vracat lopty. Dokonca keď nejakú do jej záhrady prekopli, prepichla ju. „S jej synom Jarkom som chodil do triedy. Keď začal hrať aj on, trochu sa zmiernila.“ Na ihrisku sa vtedy hrávala aj hádzaná. „Vajnorské ženy na tom boli veľmi dobre. Nebola žiadna tribúna. Diváci stáli počas ich zápasov okolo čiar, ktoré boli nakreslené v strede futbalového ihriska.“ V tom čase bol vo futbalovom dianí aktívny hlavne pán Jaroš. Po ňom Karol Grof starší.

MUŽI

Po obnovení klubu sa rýchlo vrátili diváci a chodili aj na zápasy vonku. Postupne sa u mužov vytvorila silná skupina kvalitných hráčov. „Pamätám si Mariána Vitáloša, ktorý zomrel veľmi skoro. Ďalšími boli brankár Václav Belaj, Koíš, Kulčár, Karol

S hlavným rozhodcom Karolom Ihringom v Jerevane na zápase Arménsko – Portugalsko (vytřča vpravo)

Fekete, „Kofi“ Páleník. Napríklad Pišta Koiš keby normálne trénoval, mohol hrať ligu. Peter Belaj dal veľa gólov. Dobrý bol Ferko Grebeči, taký stabilný a spoľahlivý. Alebo otec Mariána Zemana. Vždy tu boli dobrí futbalisti: „Ako čistokrvný ľavák sa najprv staral len o útočenie. „Hrával som ľavé krídlo. Pravou som sa len podopieral, nedal som ňou ani jeden gól. Raz som sa presunul na ľavú obranu, asi chýbal obranca. Mal som rád ofenzívu, nabíhal som dopredu, a vtedy sa začínal tento trend. Asi to zaujalo trénera Hodulíka a stiahol ma do ČH Bratislava, kde som pár rokov hrával. Ale musel som sa vrátiť, lebo som bol ortodoxný Vajnoraček.“ Keď sa vyhralo, oslavovalo sa, keď nie, hráči radšej hneď utekali domov. Hralo sa vždy o postup. Raz sa nevydaril len kvôli prehre na Devíne,

po ktorej ľavý obranca prišiel o fúzy, keďže sa stavil, že Vajnory vyhrajú.

CESTA K ROZHODOVANIU

Vo veku 23 rokov odrazu prišla nová výzva. „Moje písanie vzniklo keď nemal kto trénovať žiakov. Urobil som si trojku trénerskú triedu a tá vtedy platila aj pre rozhodcov. Takže som mohol aj písať. Chodil som na zápasy s chlapcami a keď nebol rozhodca, tak som im rozhodoval.“ No a keď neprišiel rozhodca ani na nasledujúci zápas mužov, ostal aj na ten. A jeho talent ľudia rýchlo zbadali. Tri sezóny potom ešte aj hrával, aj keď nechcel. Ale keď bolo hráčov málo, pomohol. „Už som veľmi netrénoval, nejde to dohromady. Tak som aj dopadol. Raz ma zavolali, keď ich bolo desať, a na Technickom skle ma nabral Obložinský

a poškodil som si krížne väzy. Nebolo to nič zákerné, ale nebol som dobre rozzcvičený a pripravený.“ Nasledovalo dlhé liečenie, bez špeciálnych procedúr ako dnes. Nosenie „kolenačky“. Futbal išiel úplne do ústrania. Vajnorum už len občas odpískal prípravný zápas. V tých časoch už vedel, že má na to, aby sa v rozhodovaní posunul do vyšších súťaží. A vybral si dobre, aj keď to bola cesta náročná. Nielen psychicky. „Tréningy boli iné ako teraz. V podstate sa len behalo. Keď som bol najviac nadupaný, odbehol som dve 12-minútovky so štvrt hodinovou prestávkou. Na skúškach som potom zabehol za 12 minút 3350 metrov.“ Snaha sa vyplatila. V roku 1986, keď už bol rok ženatý a presťahovaný k manželke do Prievozu, sa dostal do federálnej ligy, čo bol vtedy šialený úspech. Od roku 1988 býva na Drieňovej ulici. Tamjší štadión, na ktorom stále trénoval, sa stal jeho ďalším domovom.

V NAŠEJ ŠPIČKE

V tom čase boli najznámejšie mená medzi rozhodcami Christov, Marko či Krchňák. A keďže počet arbitrov na listine UEFA bol obmedzený, súhlasil s úlohou asistenta. „Od roku 1990 som chodieval hlavne s Ihringom, Gádošim a Hrivňákom. Bol som aj na zápase Gruzínsko – Francúzsko, v ktorom dal Thierry Henry 3 góly za 15 minút.“ Futbalová federácia ho ale evidovala skôr ako lektora a učiteľa ďalšej generácie. Veď aj u nás dlho pracoval v komisii rozhodcov. Vysvetľovať pravidlá ho baví dodnes. V mladosti chcel byť učiteľom, k čomu ho komunistický režim nepustil. Týmto spôsobom si všetko vynahrádil. „Našiel som sa v tom. Ako lektor prednášam už od roku 1981. 4 roky som robil ešte aj vo federálnej komisii pre pravidlá. Ja som ich spísal, išiel som do Prahy vlakom na komisiu, tá to schválila a išiel som späť.“ Pedagogické nadanie nikdy nezaprel, školenia boli aj

S číslom 11 po inkasovanom góle

V akcii

zábavné. „Moje prednášky boli ako divadelné predstavenia. Behal som po pódiu, bol som veľmi impulzívny.“ V posledných rokoch už ale radšej sedel. Vracajú sa hriechy minulosti. Nosenie krátkych rukávov počas sneženia, problémy s kolenom a bedrom pre chabý strečing, slabá regenerácia a pod. „Telo je už opotrebované. Naša regenerácia bola pár piv.“

SLOVENSKÝ FUTBALOVÝ ZVÄZ

2 roky pred koncom rozhodcovskej kariéry sa stal zamestnancom zväzu, v ktorého odborných komisiách je dodnes. Jozef Marko

ho v roku 1996 zavolať do pozície sekretára. Onedlho začal popri tom robiť delegáta. Po skončení rozhodovania vznikla aj divná situácia, keďže už bol ako delegát na listine UEFA zo strany SFZ, ale Bratislavský futbalový zväz ho nechal začínať v 4.lige. „Bolo to komické. Jeden deň som bol delegát v Lábe a na druhý v Leverkusene. Rýchlo sa to ale upravilo.“ Neskôr prešiel na zväze na medzinárodný úsek. Najväčšia láska v podobe seminárov o pravidlách mu ale ostala až do posledných týždňov kariéry. „Vždy som všetko veľa rozpisoval, na rozdiel od niektorých iných. Ja som bol skôr na to.“

Pred posledným zápasom v úlohe delegáta

VAJNORSKÍ NASLEDOVNÍCI

V jeho stopách neskôr kráčal Jozef Pavlík. K rozhodovaniu ho neprivedol, ale veľa s ním potom pracoval. „Jozko bol skvelý rozhodca. Ako jeden z mála mal „grif“, výborne pracoval s píšťalkou. Ak by ovládal jazyk, určite by bol medzinárodný rozhodca. Škoda že sa stalo to, čo stalo. Takto dopadol aj Vladko Hrivňák. Mali podobné osudy.“ Jozef Pavlík nečakane zomrel vo veku 47 rokov. „Tešil som sa, že budem mať pokračovateľa medzi delegátmi, ale on to nebude. Ale jeho manželka Petra áno. Nedávno sa dostala na listinu pozorovateľov UEFA.“ Aj ona patrí k silnej skupine bratislavských rozhodcov, ktorí museli vždy písať viac súbojov za deň. „Preto majú najvyššiu kvalitu. Sú vypískaní, nešpekulujú. Napriek tomu, že ich bolo a je oveľa menej, v každej generácii má Bratislava výborných arbitrov. A nie sú tu až také veci ako v iných regiónoch, kde sa viac kriví cesta rozhodcu. Nikto ale nemá dôkazy.“

ŠTÝL ŽIVOTA

Rozhodovanie zaberá celé víkendy. Boky ide aj rodina. Kto chce uspieť, musí sa s tým zmieriť. Jediného syna mal ako 38-ročný. „Všetko som odložil kvôli kariére. Rozhodovanie je spôsob života, písal som za víkend aj 6 zápasov. Musíte dať niektoré priority do úzadia.“ Možno na to doplatili aj kamaráti z našej obce. V pravidelnom kontakte už nie je s nikým. Do Vajnora chodí už len na cintorín na hrob rodičov. K vajnorskej minulosti sa ale vždy hrdo hlásil. Vyslanec nášho klubu doma i v Európe – Ján Fašung.

Život FK Vajnory

Text: Richard Fekete

Snímky: archív FK Vajnory

Do nového ročníka vstupujeme znovu s 8 mládežníckymi výbermi a seniorským tímom. K tomu musíme prirátat aj predprípravku, v ktorej sa stretnú nádeje narodené v rokoch 2016 a 2017. Od septembra bude v tejto kategórii hlavným trénerom Radoslav Kováč, čím dostaneme k najmenším veľkým trénerskú kvalitu. V tejto štartovacej skupine chystáme aj ďalšie zmeny, ktoré by mali ešte urýchliť napredovanie detí pred vstupom do prípravky. Súčasťou tohto vydania je aj pozvánka pre nových adeptov.

MUŽI

Celý rok sa nesie v znamení 90. výročia založenia klubu. Sme jedným z mála klubov, ktorý práve v takejto jubilejnej sezóne vypadol. Žiaľ, stalo sa. Muži skončili predposlední v V. lige a keďže z vyšších súťaží padalo viac tímov z bratislavského regiónu, museli sme ísť o stupienok nižšie. Mali sme najslabšiu ofenzívu. Hráči, ktorí v nej pravidelne nastupovali, ale paradoxne odišli do lepších klubov. Väčšina z ostatných šancu napraviť predchádzajúci ročník využila a ostala. Snažíme sa hráčom vytvoriť čo najlepšie podmienky, aké vieme. Pomáha nám pri tom aj fyzioterapeut. Veríme, že mužstvo trénera Marcela Huláka bude v novej sezóne na horných pozíciách. V čase uzávierky tohto vydania malo za sebou úvodné dva zápasy. S Hrubým Šúrom sme doma zažili pri prehre 1:5 šok, ale v druhom kole Vajnoráci zdolali taktiež doma 3:1 Malinovo.

Pre verných fanúšikov ponúkame vyžrebovanie celej jesennej časti VI. ligy:

20. 8.	Vajnory – Š.Ú.R	17:00
27. 8.	Vajnory – Malinovo	17:00
3. 9.	Vrakuňa B – Vajnory	16:30
10. 9.	Vajnory – Igram	16:30
17. 9.	Chorvátsky Grob – Vajnory	16:00
24. 9.	Vajnory – NŠK 1922 B	16:00
1. 10.	Kozmos – Vajnory	15:30
8. 10.	Vajnory – Volkswagen	15:30
15. 10.	Kráľová pri Senci – Vajnory	15:00
22. 10.	Vajnory – Devínska N. Ves B	15:00
29. 10.	Hamuliakovo – Vajnory	14:00
5. 11.	Vajnory – Miloslavov	13:30
12. 11.	Záhorská Bystrica – Vajnory	13:30

Trénerská skupina v prvom týždni kempu (Diego De Alava, Rado Kováč, Nina Konečná, Stano Angelovič, Kristián Peprík)

DETI

V detských kolektívoch sa v letných mesiacoch veľa zmien udiat nezvykne, no tentoraz bol pohyb intenzívnejší. Väčšie kluby si všimli hlavne výkony hráčov z našej U13 a preto viaceré deti narodené v roku 2010 mierili na hosťovania. Budeme mať nakoniec jedno družstvo starších žiakov pod vedením trénera Ľuboša

Floreka. Počet detí je dostatočný. Na rozdiel od mladšieho dorastu. Zopár hráčov odišlo študovať do zahraničia, ďalší si vybrali iné kluby. Dlhodobu prezentujeme, že hráčov nemáme problém pusť do lepších súťaží, ak kvalitou prerastú naše možnosti, no dorastenci odchádzajú do klubov rovnakej úrovne, a to je na zamyslenie. Nielen pre nás. Na tréne-

ra Andreja Kulčára tak čaká ďalší náročný ročník, v ktorom bude musieť detailne spolupracovať s U15-ťkou a striedavo využívať aj mladších hráčov. Samozrejme tak, aby nehrali dva zápasy za víkend. Aspoň si vyskúšajú pobyt v inom kolektíve a zažijú niečo iné.

LETNÝ KEMP

Po dvoch predchádzajúcich úspešných ročníkoch sme aj toto leto usporiadali letný kemp. Tak ako v druhom ročníku aj tentoraz počas dvoch týždňov. Hlavným organizátorom bol náš šéftrener Rado Kováč, ktorý má bohaté skúsenosti s prácou s deťmi aj z iným podobných podujatí. Znovu mu pomáhali hlavne tréneri z nášho klubu. Dokopy sa prihlásilo tak ako pred rokom niečo cez 80 detí. Drvivá väčšina je u nás registrovaná. Podobná ako pred rokom bola aj náplň jednotlivých dní, napriek tomu sa nám podarilo tábory znovu niekam posunúť. Jedným z našich trénerom bol totiž Američan Diego De Alava. On a animátorka Nina ponúkli deťom výbornú možnosť komunikovať po anglicky. A nielen vo futbalovej terminológii. Diego Navyše ovláda aj španielčinu. Oboch chceme zapojiť aj do bežného tréningového procesu v sezóne a mohli by sa stať pevnou súčasťou našej rodiny. Novinkou bolo aj stravovanie v Dome Kultúry, ktoré nám prinieslo mnoho nových výhod hlavne počas horšieho počasia. Kemp sme zorganizovali aj vďaka finančnej pomoci Bratislavského samosprávneho kraja, ktorý nám na základe našej žiadosti prideliť tak ako v predchádzajúcich dvoch ročníkoch finančný grant.

JESENNÉ AKCIE KLUBU

Klub každoročne organizuje dve tradičné podujatia pre svojich hráčov i fanúšikov, a ani tento jubilejný rok nebude výnimkou. Počas jesennej časti sezón sme si už zvykli na **Vajnorskú penaltu** aj **Futbalovú megapárty**. Prvá akcia, ktorá je určená všetkým, ktorí chcú vyhrať zaujímavé ceny, sa bude konať **23. septembra**. Druhá, skôr spoločenská, ktorá slúži viac na zabavenie sa pri tanci, **bude v Kultúrnom dome 18. novembra**.

Bližšie informácie sa dozviete na našej stránke a facebooku FK Vajnory, kde nájdete aj podrobné vyžrebovanie všetkých našich tímov.

Noví tréneri v druhom týždni kempu (Naďa Horváthová a Mišo Malovec nahradili Stana a Kristiána)

**PRIHLÁSTE DETI
ROČNÍKOV 2016 A 2017
DO NOVEJ PREDPRÍPRAVKY**

**6. SEPTEMBRA
ZAČÍNAME !**

- *výborný tréner*
- *oddelené skupiny*
- *budovanie vnútornej motivácie*
- *filozofia "hrať futbal bez nadmerného tlaku"*

*bližšie info: 0944 414 389
(tréner Radoslav Kováč)*

**23
SEPTEMBER**

**OD
12.30**

Vajnorská
podporná
spoločnosť

VAJNORSKÁ

Penalta

13. ROČNÍK • štadión FK Vajnory
Súťažíte o bicykle, veľkoplošné TV a autá na víkend

Vás pozýva na
Kultúrne a spoločenské podujatia

September

Sobota

2

Deň vo vinohradoch MVC

Pri Kríži, 11:00, Via Vitis, Malokarpatská vínná cesta

Pia - So

15-16

Dni Vajnor

Park pod lipami, 15:00

Nedeľa

17

Vajnorský tanečný pohár

DK Vajnory, 10:00, Interklub BA s podporou MČ

Sobota

23

Vajnorská penalta

Futbalové ihrisko, 12:30, FK Vajnory

Sobota

30

Burčiakovica

Pri Kríži, 11:00, Via Vitis

Zmena programu vyhradená!

Na týchto podujatiach sa budú vyhotovovať fotografické zábery alebo audiozáznam.

DNI VAJNOR

15. a 16. september 2023

Program:

Piatok
15.9.2023

10:30
Svätá omša
Legrúti
Vajnorská dychovka
Ekonóm
"11" z Ivanky

Sobota
16.9.2023

15:00
Alegorický sprievod
Emma Drobná
Kmeťoband
Otto band
Vajnorský Okrášľovací
Spolok a Podobenka

Zmena programu vyhradená.

Na týchto podujatiach sa budú vyhotovovať fotografické zábery alebo audiozáznam.

UROBILI SME POČAS LETA

Z participatívneho rozpočtu sme inštalovali osviežujúcu vodnú fontánu

Vyrobili sme nové propagačné materiály s motívom Vajnorského ornamentu od pani Kristíny Rožňovcovej

Osadili sme novú hojdačku pre deti v Parku pod lipami

Na Lovestreame sme propagovali Vajnory v stánku mestskej časti

Práce na stavbe senior domu rýchlo pokračujú

V niektorých lokalitách bolo v záujme bezpečnosti osadené nové dopravné značenie

Upravovali sme okolie pumptracku

Pravidelne sme sa starali o zeleň

Natierali sme miesta na sedenie a oddych v Parku pod lipami